

“ สัจจะ ”

เสียดาย...หากญาติผู้ตายไม่ได้อ่าน

“ส่งบุญ”

คู่มือจัดงานบำเพ็ญกุศลและสลายร่างผู้วายชนม์
เสียชีวิต...หากญาติผู้ตายไม่ได้อ่าน

คำนำ

ในชีวิตของเราจะมีงานใหญ่ ๆ มาเกี่ยวข้องด้วยไม่ก็งาน นับตั้งแต่งาน วันคล้ายวันเกิด งานรับปริญญา งานบวช งานแต่งงาน และงานศพ ในขณะที่เตรียมงานมงคลต่าง ๆ เป็นอย่างดี แต่เรามักจะมองข้ามงานที่สำคัญที่สุดงานหนึ่งของชีวิตไป คือ “งานศพ” ซึ่งชีวิตหนึ่งมีได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น

ผู้คนส่วนใหญ่มักจะกลัวงานศพ จึงไม่กล้าพูดถึง ไม่กล้าเตรียมการต่าง ๆ ไว้ เพราะเกรงว่าจะกลายเป็นลางไม่ดีหรือไม่เป็นสิริมงคล ซึ่งแท้จริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้เจริญมรณสติ คือ นึกถึงความตายอยู่เสมอ ครั้งหนึ่งพระพุทธองค์ทรงถามพระอานนทว่า นึกถึงความตายวันละกี่เวลา พระอานนททูลตอบว่า นึกถึงความตายวันละ 3 เวลา คือ เวลาเช้า เวลาเที่ยง และ เวลาเย็น แต่พระพุทธองค์ทรงนึกถึงความตายตลอดทุกลมหายใจเข้าออก แม้เมื่อใกล้ถึงคราวจะดับขันธปรินิพพาน ก็ทรงตรัสบอกแก่พระสาวกล่วงหน้าถึง 3 เดือน และทรงบอกวิธีจาปนกิจพุทธสรีระ พร้อมทั้งกำหนดสถานที่ปรินิพพานไว้เป็นที่เรียบร้อย

สำหรับบุคคลทั่วไป หากไม่มีการเตรียมตัวและเตรียมใจในเรื่องของการตาย เมื่อบุคคลอันเป็นที่รักได้ละโลกไปอย่างกะทันหัน ญาติมิตรที่อยู่เบื้องหลังมักตกอยู่ในความสับสน เศร้าโศก ไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร ยิ่งหากไม่มีประสบการณ์ในการจัดงานศพ ก็มักจะทำอะไรไม่ถูก ด้วยเหตุนี้เอง หนังสือ “ส่งบุญ” เล่มนี้ จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นคู่มือเสมือนที่ปรึกษาในการจัดงานศพให้บรรลូវัตถุประสงค์ คือ การสร้าง “บุญ” เพื่อประโยชน์ของทั้งผู้ตายและญาติมิตร

เนื่องจากประเพณีและวัฒนธรรมการจัดงานศพในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยนั้น มีรายละเอียดแตกต่างกัน หนังสือเล่มนี้จึงขอแนะนำเสนอเฉพาะหลักปฏิบัติโดยทั่วไปอันเป็นที่นิยม พร้อมทั้งแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดงาน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในแต่ละท้องถิ่น

ขออนุโมทนาบุญ และขอแบ่งบุญให้กับผู้อ่านทุกท่าน

กองบรรณาธิการอักษรตะวัน

สารบัญ

1. ข้อพึงปฏิบัติต่อผู้ใกล้ละโลก	
1.1 การปรนนิบัติดูแล และแสดงความกตัญญูทเวทอย่างถูกต้อง.....	8
1.2 สร้างความสบาย 4 อย่างให้ผู้ใกล้ละโลก.....	11
1.3 ทำบุญต่ออายุ.....	16
1.4 ขออโหสิกรรม.....	17
1.5 บอกทางสว่าง.....	18
2. เมื่อบุคคลอันเป็นที่รักละสังขาร	
2.1 สิ่งที่ต้องเตรียมให้พร้อม.....	22
2.2 การทำความสะอาดร่าง.....	23
2.3 แจ่งข่าวการละสังขาร.....	23
2.4 การแจ่งตายและขอใบมรณบัตร.....	24
2.5 การจัดพิธีรดน้ำผู้ละสังขาร.....	26
2.6 การบรรจุร่างลงหีบ.....	28
3. การจัดงานบำเพ็ญกุศล	
3.1 การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ.....	33
3.2 ข้อห้ามสำหรับการจัดงานศพ.....	39
3.3 การสวดพระอภิธรรมในแต่ละคืน.....	39

4. การจัดงานสลายร่าง (ฌาปนกิจ)	
ตัวอย่างลำดับพิธีฌาปนกิจ.....	55
รายละเอียดเกี่ยวกับการเชิญแขกขึ้นทอดผ้าบังสุกุล.....	56
ข้อควรปฏิบัติสำหรับผู้เชิญและผู้รับเชิญ.....	57
การสวดดีผู้วายชนม์.....	58
5. ข้อควรปฏิบัติหลังการสลายร่าง.....	70
6. การอุทิศบุญแต่ผู้ล่วงลับ	
6.1 ประเพณีการทำบุญให้ผู้ตาย ในช่วง 7 วัน 50 วัน และ 100 วัน.....	77
6.2 ทำไมต้องทำบุญในช่วง 7 วัน 50 วัน และ 100 วัน.....	77
6.3 อุทิศบุญให้ในวันพระ.....	80
7. ภาคผนวก	
7.1 ทางมาแห่งบุญ.....	84
7.2 สังฆทาน หลักสำคัญที่พึงทราบ.....	86
7.3 รื้อรอบตัวเรื่องบทสวดพระอภิธรรม.....	90
8. บทส่งท้าย.....	100

๑

ข้อพึงปฏิบัติต่อผู้ไกล่ละโลก

1. ข้อพึงปฏิบัติต่อผู้ใกล้ละโลก

1.1 การปรนนิบัติดูแล และแสดงความกตัญญูกตเวทียอย่างถูกต้อง

เราพึงคิดอยู่เสมอว่า การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นของธรรมดาที่ใคร ๆ ไม่อาจจะหลบเลี่ยงได้ แม้ตัวเราเองสักวันหนึ่งก็ต้องเจ็บต้องตายดุจเดียวกัน ในเวลาที่เจ็บไข้ได้ป่วย คนไข้จะต้องการกำลังใจมาก ผู้ที่จะช่วยให้กำลังใจได้ดีที่สุดคือญาติพี่น้องคนใกล้ชิดทั้งหลาย ถึงแม้ร่างกายจะป่วย แต่อย่าให้ใจต้องเจ็บป่วยไปด้วย ถ้ากายป่วยแต่ใจไม่ป่วย ใจดวงนั้นก็จะเป็นพลังช่วยประคับประคองกายไว้ ยิ่งถ้ามีกำลังใจเข้มแข็ง ก็จะช่วยให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น

ในช่วงเวลาที่เจ็บป่วยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญมากสำหรับชีวิต เพราะหากถึงวาระของการสิ้นบุญจริง ๆ ถือเป็นช่วงศึกชิงภพชี้ชะตาผู้ป่วยว่าจะไปดีหรือร้าย ดังนั้น ถือเป็นโอกาสที่เราจะปรนนิบัติดูแลบุคคลอันเป็นที่รักหรือผู้มีพระคุณให้ดีที่สุด เปิดประตูสู่สวรรค์แก่ผู้ใกล้ละโลกได้ โดยมีข้อปฏิบัติดังนี้

การดูแลคนไข้แบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

1.1.1 การดูแลรักษาโรคทางกาย จะต้องหาแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถอย่างดีที่สุดมาดูแลรักษาให้เต็มที่ คนไข้จะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์และพยาบาลอย่างเคร่งครัดให้การดูแลด้านต่างๆ เป็นอย่างดี เช่น การนอน การขับถ่าย การดูแลเนื้อตัวให้สะอาด และดูแลเรื่องอาหารให้เพียงพอ

1.1.2 การดูแลรักษาใจ จะต้องช่วยกันประคับประคองใจของคนไข้ให้ผ่อนคลายอยู่ตลอดเวลาให้มีกำลังใจอดทนต่อทุกขเวทนาต่างๆ ไม่ท้อแท้หรือสิ้นหวังในชีวิต ด้วยวิธีการดังนี้ คือ

ป้องกันอย่าให้ได้ยินเรื่องร้อนใจใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรัพย์สินเงินทอง เรื่องมรดก เรื่องข่าวสารบ้านเมือง เรื่องทุกข์ของชาวบ้านหรือเรื่องที่ฟังแล้วชวนให้คนไข้รู้สึกแสบใจหรือสลดหดหู่ ต้องป้องกันอย่างเต็มที่อย่าให้คนไข้ได้รับรู้

โน้มน้าวใจคนไข้ให้มีจิตใจแช่มอยู่ในบุญ ด้วยการหมั่นเล่าถึงเรื่องราวบุญกุศลที่ผู้ป่วยได้เคยกระทำไว้ ทั้งเรื่อง ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า บุญบวชพระ การสร้างสาธารณะกุศลต่างๆ

พยายามโน้มน้าวชักจูงให้คนไข้ได้สร้างบุญใหม่ ๆ ถ้าคนไข้ยังพอมีเรี่ยวแรง มีสติสัมปชัญญะ มีความสามารถที่จะทำบุญได้ ก็บอกเล่าข่าวบุญต่างๆ ชักชวนให้คนไข้ได้สร้างบุญใหม่อยู่เสมอ หรือพาตักบาตรยามเช้า แม้คนไข้จะไม่สามารถลุกมาใส่บาตรเองได้ ก็อาจจะนำข้าวปลาอาหารนั้นให้คนไข้ได้จับอธิษฐาน

พยายามชักชวนโน้มน้าวให้คนใช้รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด แม้แต่การป้อน ตบุง ก็ขอร้อง
อย่าให้ทำ ประคับประคองกาย วาจา ใจ ของคนใช้ให้ตั้งอยู่ในศีลอันบริสุทธิ์

พยายามชักชวนคนใช้ให้กำหนดใจให้เป็นสมาธิ โดยอาจจะนำเทปนำนั่งสมาธิ เทปสวดมนต์
หรือเทปธรรมะของพระสงฆ์มาเปิดให้คนใช้ฟัง หากทำเช่นนี้เป็นประจำถ้าคนใช้ยังมีบุญอยู่ อนุภาพ
ของบุญจะช่วยให้ดีขึ้นหรือหายได้ หรือถ้าถึงคราวหมดบุญจริง ๆ จิตใจที่ผ่องใสอันเกิดจากการ
ทำสมาธินี้จะนำไปสู่ภพภูมิที่ดี

1.2 สร้างความสบาย 4 อย่างให้ผู้ใกล้ละโลก ซึ่งถือเป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวคนไข้ ได้แก่

1.2.1 อาวาสเป็นที่สบาย

สถานที่พักก่อนใกล้ละสังขาร ควรมีบรรยากาศดี น่ายู่ สะอาด สงบเงียบเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่รกรุงรัง อากาศถ่ายเทได้สะดวก เอื้อต่อการทำสมาธิภาวนา ภายในห้องควรมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ และสิ่งที่ประดับตกแต่งภายในห้องควรเป็นภาพที่ก่อให้เกิดเป็นกุศลหรือภาพการบำเพ็ญบุญต่าง ๆ ของผู้ใกล้ละโลก ดึงไว้ในจุดที่สามารถเห็นได้ชัด เพื่อให้ระลึกนึกถึงแต่สิ่งที่เป็นกุศลตลอดเวลา

1.2.2 บุคคลเป็นที่สบาย

ผู้ใกล้ขีดหรือผู้ดูแลไข้ ควรเป็นผู้ที่มีศีล มีความเข้าใจในธรรมะและความเป็นจริงในวิกฎสงสาร มีจิตและอารมณ์ที่แจ่มใส สามารถสร้างความสบายใจและกำลังใจให้กับผู้ใกล้ละโลกได้ ดูแลเอาใจใส่ด้วยจิตเมตตา พุดจาด้วยถ้อยคำที่ดีเป็นอรรถเป็นธรรม ยังจิตของผู้ป่วยให้นึกถึงแต่บุญและความดีที่เคยทำมา ไม่กังวลกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคน สัตว์ สิ่งของ ไม่แสดงอาการเศร้าโศก ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันด้วยเรื่องมรดก เพราะจะทำให้ผู้ใกล้ละโลกรู้สึกเศร้าหมองไปด้วย หากทราบว่าผู้ป่วยมีโอกาสรอดน้อยจริง ๆ ก็ไม่ควรปล่อยให้ทรมานกับเครื่องมือทางการแพทย์ที่มีสายระโยงระยาง ขยับไปไหนก็ไม่ได้ พุดอะไรก็ไม่ได้ ทำให้เกิดความรำคาญกายและใจ ผู้ป่วยจะเสียโอกาสในการทำความดีครั้งสุดท้ายของชีวิต มีแต่ต้องนอนรอความตายเท่านั้นเอง ควรพาผู้ป่วยมาที่บ้านคอยกระซิบบินึกถึงพระรัตนตรัยหรือบุญกุศลต่าง ๆ ที่เคยทำมา

1.2.3 อาหารเป็นที่สบาย

อาหาร น้ำดื่ม และยารักษาโรค ควรใช้อย่างเพียงพอและเหมาะสม เป็นอาหารที่ถูกลูกปาก รับประทานแล้วสบายกาย ไม่ย่อยยาก และไม่แสลงโรค เช่น

(ก) ใช้หัวัดหรือมีใช้สูง ควรหลีกเลี่ยงอาหารที่เย็นจัด อาหารทอด และอาหารมัน ซึ่งเป็นอาหารที่ย่อยยาก และทำให้เกิดความร้อนสะสม ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการเติมน้ำมันเข้าไปในกองไฟทำให้มีใช้สูงและตัวร้อนยิ่งขึ้น

(ข) โรคหัวใจและโรคไต ควรหลีกเลี่ยงอาหารรสเค็มจัดหรือรสเผ็ด เพราะจะทำให้มีการเก็บกักน้ำ การไหลเวียนเลือดจะช้า หัวใจทำงานหนักขึ้น และไตต้องทำงานขับเกลือแร่มากขึ้น

(ค) โรคตับและถุงน้ำดี หลีกเลี่ยงอาหารมัน เนื้อติดมัน เครื่องในสัตว์ อาหารทอด อาหารหวานจัด เพราะตับและถุงน้ำดีมีความสัมพันธ์กับระบบย่อยอาหาร การรับประทานอาหารประเภทดังกล่าวมากเกินไปจะทำให้ประสิทธิภาพของการย่อยลดลงและเกิดโทษต่อตับและถุงน้ำดีอีกต่อหนึ่งได้

(ง) ท้องผูกและโรคริดสีดวงทวาร หลีกเลี่ยงอาหารประเภทหอม กระเทียม ขิงสด พริกไทยและพริก เพราะอาหารเหล่านี้อาจทำให้ท้องผูก หลอดเลือดแตก และอาการริดสีดวงทวารกำเริบได้

(จ) โรคมะเร็ง มีข้อแนะนำดังนี้

ลดโปรตีน โปรตีนจากสัตว์ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา หมู เป็ด ไก่ โปรตีนจากพืช เช่น เห็ดสดทุกชนิด เต้าหู้ และจำพวกถั่วต่าง ๆ เช่น ถั่วเขียว ถั่วดำ ถั่วเหลือง ฯลฯ

ลดไขมัน ไม่ว่าจะเป็นไขมันจากพืช เช่น น้ำมันงา น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันมะพร้าว กะทิ ไขมันจากสัตว์ เช่น น้ำมันหมู น้ำมันไก่ นม เนย

งดของหมักดอง เช่น กะปิ ปลาร้า เต้าเจี้ยว ผักกาดดอง หน่อไม้ดอง น้ำปลา ฯลฯ

งดเครื่องดื่มบางชนิด เช่น ชา กาแฟ โอวัลติน ริงนก ชุปไก่สกัด ฯลฯ

ควรหลีกเลี่ยงสารนิโคติน ซึ่งมีอยู่ในบุหรี่

งดผลไม้ที่มีน้ำตาลและไขมันสูง หรือหวานจัด เช่น ทูเรียน อโวคาโด มะพร้าวอ่อน สับปะรด

งดผักบางชนิด เช่น แตงกวา ใบชะพลู

อาหารที่ผู้ป่วยโรคมะเร็งควรรับประทาน ได้แก่

อาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรต เช่น ข้าวกล้อง เผือก มัน ข้าวโพด ขนมปังโฮลวีต ซึ่งปราศจากผงฟูและเนย

ผักสด ผลไม้สด น้ำผัก (ควรใช้เครื่องแยกกาก) เช่น ผักพื้นบ้าน ถั่วฝักยาว ถั่วแขก ถั่วพู ฯลฯ โดยผักสด และผลไม้ทุกชนิดควรผ่านการฆ่าเชื้อโรคและขจัดสารเคมีตกค้าง เช่น แช่ผงถ่านนาน 15 นาที

1.2.4 ธรรมะเป็นที่สบาย

การยังจิตของผู้ป่วยให้ผ่อนคลาย ตรีภระลิกนิกถึงแต่เรื่องบุญกุศลเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ดังนั้น ผู้ใกล้ชิดควรหาธรรมะในรูปแบบต่างๆ มาให้ผู้ใกล้ชิดโลกได้ชมหรือได้ฟัง เช่น ดูโทรทัศน์ช่องธรรมะ (DMC) ฟังเทปธรรมะหรืออ่านหนังสือธรรมะให้ฟัง อาจจะนิมนต์พระสงฆ์มานำอาราธนาศีล สวดสาธยายมนต์ และรับสังฆทาน หรือนำนั่งสมาธิ (ในกรณีไม่สะดวก อาจเปิดเทปก็ได้) ควรให้สติแก่ผู้ใกล้ชิดโลกอยู่ตลอดเวลา ด้วยการภาวนาคำว่า “สัมมา อะระหัง” หรือ นึกถึงพระพุทธรูปไว้กลางกายเป็นพุทธานุสติอยู่เสมอ

เรื่องเล่าจากพระไตรปิฎก : เกิดเป็นเทวดาเพราะจิตเลื่อมใสก่อนละสังขาร

(จากพระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย / เล่มที่ 40 หน้า 42)

การยังจิตให้เลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนละโลกนั้นมีอานิสงส์มาก ดังเช่นเรื่องของมานพหนุ่มผู้หนึ่งที่ชื่อ มัฏฐกุนทลี ซึ่งกำลังป่วยหนักเกินเยียวยา ขณะที่นอนรอความตายอยู่ที่ระเบียงหน้าบ้านก็มองเห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งมีรัศมีเจิดจ้าเสด็จบิณฑบาตผ่านมา แต่เนื่องจากพราหมณ์ผู้เป็นพ่อของชายหนุ่มนี้ไม่มีจิตพิฐุและตระหนี่ จึงไม่เคยอนุญาตให้ลูกชายทำบุญทำทานหรือเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อฟังธรรมเลย จึงไม่ได้สั่งสมบุญเอาไว้แม้แต่น้อย แม้ในขณะก่อนตายก็ยังยกมือทั้งสองประนมไม้ไหวด้วยพิชไช้

ทำได้เพียงอย่างเดียวคือ ทำจิตใจให้เลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเมื่อพระพุทธรองค์เสด็จลับตาไป มีปฏิคุณทลิ่งี่สิ้นใจ แต่บุญจากการทำใจให้เลื่อมใสในพระพุทธรองค์ก่อนละโลกก็ได้ทำให้มีปฏิคุณทลิ่งี่ไปบังเกิด บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีวิมานทองสูงถึง 30 โยชน์ หรือ 480 กิโลเมตร

อันที่จริงแล้ว การทำใจให้ผ่องใสก่อนละโลกนั้นมักเป็นไปได้ยาก เพราะคนส่วนมากต้องประสบ กับทุกข์เวทนาจากความเจ็บป่วย แต่ในกรณีของมีปฏิคุณทลิ่งี่นั้น นับเป็นบุญลาภ เพราะเขาได้พบ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนสิ้นใจ ดังนั้นเพื่อความมั่นใจ ทางที่ดีเราควรเตรียมตัวทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ พร้อมกับหมั่นนึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นภาพนิมิตไว้ที่กลางกายตลอดเวลา เพื่อให้สามารถนึกถึงบุญและเจริญพุทธานุสติได้อย่างง่าย ๆ ก่อนละสังขาร

1.3 ทำบุญต่ออายุ

เมื่อบุคคลอันเป็นที่รักป่วยหนัก ญาติมิตรอาจจัดพิธีทำบุญต่ออายุ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธี ณ ที่พักของผู้ป่วย มีการเลี้ยงพระ ถวายสังฆทาน ปลอ่ยสัตว์ เช่น ปลอ่ยนก กบ หอย ปลา หรือโคกระบือ แล้วอุทิศบุญให้กับ “คู่กรรมคู่เวร” ที่เราเคยเบียดเบียนไว้ เพื่อขอโหสิกรรม นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มเติม บุญกุศลและสร้างกำลังใจให้กับผู้ป่วย ซึ่งอาจยืดอายุของผู้ป่วยออกไปได้อีก

1.4 ขอโทษกรรม

การขอโทษกรรมเป็นประเพณีอันดีงามของชาวพุทธ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการดำเนินชีวิตของเรา อาจจะเคยกระทำผิดพลาดล่วงเกินซึ่งกันและกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ทั้งด้วยกาย ด้วยวาจาและด้วยใจ ทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว การขอโทษกรรมก่อนที่บุคคลจะละสังขาร ก็ไม่ควรรอจนบุคคลหมดสติ หรือมีทุกข์เวทนามาก ควรทำในขณะที่ยังมีสติสัมปชัญญะครบถ้วนบริบูรณ์ เพื่อไม่ให้เป็นการติดตัวไปข้ามภพข้ามชาติ ไม่ว่าจะเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม

ตัวอย่างคำขอขมาอย่างง่าย ๆ : “หากผมได้เคยผิดพลาดล่วงเกิน ด้วยกาย วาจา ใจ ทั้งเจตนาและไม่เจตนา ได้โปรดอดโทษและให้อโหสิกรรมแก่ผมด้วยเถิด”

ตัวอย่างคำขอขมาอย่างเป็นทางการ (อาจกล่าวพร้อม ๆ กัน โดยมีผู้กล่าวนำ) : “ข้าพเจ้า ขอน้อมนำพวงมาลัย ดอกไม้ มากกราบขอโทษกรรม หากข้าพเจ้า ได้เคยประพฤติผิดพลาดล่วงเกิน ด้วยกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าก็ดี ทั้งลับหลังก็ดี ทั้งที่มีเจตนาก็ดี ทั้งที่ไม่มีเจตนาที่ดี จะระลึกได้ก็ดี ระลึกไม่ได้ก็ดี ขอท่านได้โปรดอโหสิกรรม ให้แก่ข้าพเจ้า กรรมใดที่ได้เคยล่วงเกินต่อกันและกัน ขอจงเป็นอโหสิกรรมในกาลบัดนี้เทอญ”

1.5 บอกทางสว่าง

นาที่สุดท้าย : เมื่อผู้ป่วยอาการหนักมาก เห็นว่าจะไม่มีทางรอด มีอาการใกล้สิ้นใจ ซึ่งกายละเอียด (วิญญาณ) กำลังจะหลุดออกจากร่าง ในนาที่สุดท้ายของชีวิต บุคคลผู้ใกล้ชิดควรจะกล่าวคำอันเป็นสิริมงคล น้อมนำให้ผู้ใกล้ละโลกนี้ถึงบุญกุศลอยู่ตลอดเวลา ประคับประคองใจให้อยู่กับพระรัตนตรัย ช่มความเจ็บปวด และความทรมานต่าง ๆ ไว้ จนกว่าจะสิ้นใจไป แม้เมื่อสิ้นใจไปแล้ว ก็ให้บอกกล่าวกับดวงวิญญาณ ที่ยังอาจวนเวียนอยู่นั้น ให้นำถึงพระรัตนตรัยและบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญไว้ดีแล้ว ปลดห่วงปลดกังวลทั้งปวงแล้วเดินทางไปสู่สุคติ

๒

เมื่อบุคคลอันเป็นที่รักละสังขาร

2. เมื่อบุคคลอันเป็นที่รักละสังขาร

2.1 สิ่งที่ต้องเตรียมให้พร้อม

2.1.1 ฉีดยารักษาสภาพศพและทำความสะอาดร่าง

2.1.2 จองวัดและศาลา สำหรับสวดพระอภิธรรม

2.1.3 ติดต่อซื้อโลงศพ

2.1.4 ขนย้ายศพจากสถานที่ถึงแก่กรรมไปยังบ้านหรือศาลาวัดที่สวดศพ เพื่อจัดพิธีรดน้ำศพ

2.1.5 เตรียมรูปถ่ายของผู้ละสังขารสำหรับงานบำเพ็ญกุศล ซึ่งควรเป็นรูปขนาดใหญ่ ใส่กรอบเรียบร้อยเป็นรูปที่สุภาพ สง่างาม ควรแก่การจดจำ

2.1.6 เตรียมของที่ระลึกสำหรับผู้มาร่วมงานบำเพ็ญกุศลและงานฌาปนกิจ นิยมแจกหนังสือประวัติผู้ถึงแก่กรรมและหนังสือธรรมะ

2.1.7 ติดต่อสั่งทำหรือซื้ออาหารและน้ำดื่มสำหรับต้อนรับแขกที่มาร่วมงานบำเพ็ญกุศล

2.1.8 เตรียมเครื่องตี๋มสำหรับพระสงฆ์ (ปานะ) ผ้าบังสุกุล เครื่องไทยธรรม ดอกไม้รูปเทียน ปากกา ของเปล้า กล้องถ่ายรูป และที่ฉีดยาลองน้ำสำหรับเพิ่มความสดชื่นให้กับพวงหรีด

2.2 การทำความสะอาดร่างกาย

ปกติแล้วมักจะดำเนินการโดยลูกหลานและญาติใกล้ชิด ด้วยการอาบน้ำอุ่นให้ก่อนแล้วล้างด้วยน้ำเย็น ฟอกสบู่ขัดถูร่างกายศพให้สะอาด จากนั้นใช้น้ำขมิ้นทาทั่วร่างกายศพและประพรมน้ำหอม จากนั้นแต่งกายตามฐานะของผู้ตายหรือสวมชุดขาวให้ โดยใช้เสื้อผ้าที่สะอาดและใหม่ที่สุด แล้วเชิญร่างขึ้นนอนบนเตียงเพื่อรอรับการรดน้ำศพต่อไป

2.3 แจ้งข่าวการละสังขาร

จัดทำบัตรเชิญงานศพแก่หมู่ญาติ เพื่อนสนิท มิตรสหาย และบุคคลผู้รู้จักคุ้นเคย โดยจะสั่งทำจากร้านที่รับบริการแบบด่วนทันใจ เสร็จภายในวันเดียวหรือบอกกล่าวด้วยวาจาผ่านทางโทรศัพท์ก็ได้ นอกจากนี้ยังมีวิธีการอื่นๆ เช่น ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) ส่งข้อความผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) หรือประชาสัมพันธ์ผ่านหน้าหนังสือพิมพ์

2.4 การแจ้งตายและขอใบมรณบัตร

2.4.1 หากถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาล ทางโรงพยาบาลจะออกใบรับรองแพทย์ให้ เพื่อเป็นหลักฐาน แสดงเหตุและพฤติการณ์ตาย แล้วนำใบรับรองแพทย์พร้อมบัตรประจำตัวประชาชนของผู้เสียชีวิตไปยัง สำนักทะเบียนท้องถิ่น หรือที่ทำการเขต/อำเภอ ในพื้นที่ที่โรงพยาบาลนั้นตั้งอยู่ เพื่อขอรับใบมรณบัตร โรงพยาบาลบางแห่งจะออกใบมรณบัตรให้เอง หรือช่วยดำเนินการให้เพื่ออำนวยความสะดวก โดยญาติของผู้เสียชีวิตจะต้องนำทะเบียนบ้านไปที่โรงพยาบาลด้วย

2.4.2 หากถึงแก่กรรมตามธรรมชาติที่บ้าน เจ้าของบ้านจะต้องแจ้งตายต่อเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียน ท้องถิ่น แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตที่บ้านเรือนนั้นตั้งอยู่ หรือแจ้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนั้น เพื่อออกบันทึกประจำวันให้ แล้วนำบันทึกประจำวัน นั้นไปยื่นต่อที่ทำการเขตหรืออำเภอ เพื่อขอใบมรณบัตร

2.4.3 หากถึงแก่กรรมเนื่องจากอุบัติเหตุหรือฆาตกรรม เจ้าของบ้านจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ มาชันสูตรศพทำหลักฐานการเสียชีวิต ในระหว่างที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือแพทย์ยังมีได้ตรวจศพห้ามเคลื่อนย้ายศพ หรือทำให้ศพเปลี่ยนแปลง หรือนำยามาฉีดยา เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือแพทย์ ได้ตรวจชันสูตรศพแล้ว ญาติผู้เสียชีวิตจะต้องไปขอหลักฐานจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งขอใบชันสูตรศพ จากแพทย์ เพื่อนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนท้องถิ่น ในการขอใบมรณบัตร โดยแจ้งด้วยว่าจะนำศพ ไปบำเพ็ญกุศล ณ วัดใด

หลักฐานและเอกสารที่ต้องใช้ในการแจ้งตายต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานเขต/อำเภอ มีดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้แจ้ง
- หนังสือรับรองการตาย (ถ้ามี)
- สำเนาทะเบียนบ้านที่มีชื่อผู้ตาย (ถ้ามี)
- สำเนาบันทึกประจำวันสถานีตำรวจ (ถ้ามี)
- หนังสือชันสูตรศพจากสถาบันนิติเวช (กรณีตายผิดธรรมชาติ)

ใบมรณบัตรมี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1. (ต้นฉบับ) จะต้องนำมาทำสำเนา โดยอาจทำที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ออกใบมรณบัตรให้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทะเบียนได้รับรองเอกสารด้วย จะได้ไม่เกิดปัญหาในภายหลัง แล้วนำสำเนาไปมอบให้กับทางวัดเก็บไว้เป็นหลักฐานพร้อมกับแจ้งชื่อและสถานที่ติดต่อของเจ้าภาพ

ส่วนที่ 2. จะต้องนำไปแสดงต่อสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้เสียชีวิตมีภูมิลำเนาอยู่ พร้อมกับนำทะเบียนบ้านที่มีชื่อผู้เสียชีวิตไปด้วย เพื่อจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนบ้าน โดยระบุว่าเสียชีวิตแล้วเมื่อใด ทั้งนี้ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบภายใน 15 วัน

2.5 การจัดพิธีรดน้ำผู้ละสังขาร

หากผู้ละสังขารเป็นผู้ใหญ่ของตระกูลและบ้านมีอาณาบริเวณกว้างขวางเพียงพอ อาจจัดสถานที่สำหรับพิธีรดน้ำศพที่บ้านก็ได้ หรือจัดพิธีรดน้ำศพและบำเพ็ญกุศลที่วัด โดยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของวัด เพื่อเตรียมการ ดังนี้

2.5.1 สถานที่รดน้ำผู้ละสังขาร

โตะหมู่บูชา

- ทำความสะอาดพระพุทธรูปด้วยผ้าสะอาด จากนั้นจึงทำความสะอาดเครื่องประกอบโตะหมู่
- ตั้งโตะหมู่ไว้ด้านศีรษะของร่างผู้ละสังขาร หันหน้าไปทางทิศใดทิศหนึ่ง ยกเว้นทิศตะวันตก (ดูความเหมาะสมของสถานที่เป็นหลัก)
- ตั้งโตะหมู่ไว้สูงกว่าเตียงรองร่างผู้ละสังขารพอสมควร
- จัดเครื่องสักการบูชาให้ประณีตที่สุด (ดอกไม้ ธูป เทียน)

ที่ตั้งเตียงรองร่างผู้ละสังขาร

- ตั้งกึ่งกลางบริเวณพื้นที่กว้าง โดยตั้งไว้ด้านซ้ายของโตะหมู่บูชา
- หันด้านขวามือหรือด้านปลายเท้าของผู้ละสังขารให้ชี้ไปยังผู้มาแสดงความเคารพ

- ไม่ควรเดินผ่านศีรษะของร่างผู้ละสังขาร
- จัดร่างให้นอนหงายเหยียดยาว แขนและมือขวาเหยียดออกห่างจากลำตัวเล็กน้อย โดยให้วางมือหงายแบเหยียดออกคอยรับการรดน้ำ อาจนำพวงมาลัยคล้องมือผู้ละสังขารไว้ก็ได้
- ใช้ผ้าแพรสีทองคลุมปิดร่างไว้ทั้งหมด เปิดเฉพาะใบหน้าและมือขวาของร่างเท่านั้น
- จัดเตรียมขันโตกหรือขันน้ำพานรองขนาดใหญ่ตั้งไว้คอยรองรับน้ำที่รดศพ พร้อมทั้งเตรียมน้ำอบ น้ำหอม และขันหรือถ้วยใบเล็ก สำหรับตักน้ำให้แก่ผู้มารดน้ำ

2.5.2 พิธีกรรมช่วงรดน้ำศพ

วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรดน้ำศพ มีดังนี้

ศพคฤหัสถ์

- หากเป็นศพผู้มีอายุโสกว่าตน ผู้รดน้ำควรนั่งคุกเข่าแล้วน้อมตัวลงยกมือไหว้ พร้อมกับนึกขอขมาลาโทษต่อศพนั้น
- ถือน้ำสำหรับรดน้ำด้วยมือทั้งสอง เทรดลงที่ฝ่ามือขวาของศพ
- รดน้ำศพเสร็จแล้ว น้อมตัวลงยกมือไหว้ พร้อมกับนึกอธิษฐานว่า

“ข้าพเจ้าขออุทิศบุญที่ได้เคยทำมาแต่ท่าน และพร้อมกับบุญที่ท่านสั่งสมมาดีแล้ว ขอท่านจงไปสู่สุคติเถิด”

ศพพระภิกษุหรือสามเณร (เรียกว่าสร่งน้ำศพ)

- สุภาพบุรุษนั่งคุกเข่าในท่าเทพบุตร (ตั้งฝ่าเท้าขึ้นแล้วนั่งลงบนส้นในขณะที่ปลายเท้าจรดพื้น) ส่วนสุภาพสตรีนั่งท่าเทพธิดา (คุกเข่าโดยฝ่าเท้าราบไปกับพื้น) กราบ 3 ครั้ง พร้อมกับนึ้มน้อมขอขมาลาโทษ
- ถือน้ำสำหรับรดน้ำด้วยมือทั้งสอง เทน้ำรดลงที่ฝ่ามือของศพ
- กราบ 3 ครั้ง

2.6 การบรรจุร่างลงหีบ

หลังเสร็จพิธีรดน้ำผู้ละสังขารแล้ว จะเป็นการบรรจุร่างลงหีบ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสัปเหร่อที่จะทำตามประเพณีของท้องถิ่น โดยเจ้าภาพจะคอยอำนวยความสะดวก

๓

การจัดงานบำเพ็ญกุศล

3. การจัดงานบำเพ็ญกุศล

การจัดงานบำเพ็ญกุศลนั้นควรเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทั้งผู้ละสังขารและญาติมิตรที่ยังมีชีวิตอยู่ คือเป็นทางมาแห่งบุญกุศลสำหรับดวงวิญญาณของผู้ละโลก และญาติมิตรผู้ร่วมบำเพ็ญบุญสามารถคลายความเศร้าโศก และนำมาซึ่งมรณสติ ทำให้ทุกคนเป็นผู้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดสติปัญญา สร้างแรงบันดาลใจในการสั่งสมบุญบารมี เพื่อเตรียมพร้อมรับความตายที่อาจมาถึงตนได้ทุกเมื่อเช่นกัน การเตรียมงานมีหลายด้านด้วยกันคือ

3.1 การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ

สถานที่สำคัญและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ต้องเตรียมไว้ คือ

3.1.1 ศาลาวัด

การจองศาลาของวัดเพื่อจัดงานบำเพ็ญกุศล ควรเป็นวัดที่ญาติมิตรสามารถเดินทางไปมาได้สะดวก ขนาดของศาลาควรพอเหมาะกับจำนวนแขกที่จะมาร่วมงาน

โต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป

- ตั้งไว้ทางด้านศีรษะของศพ หันหน้าไปทางทิศใดทิศหนึ่งตามความเหมาะสมของสถานที่ ยกเว้นทิศตะวันตก และให้อยู่ทางด้านหัวของอาสนะสงฆ์ สูงกว่าอาสนะสงฆ์และที่ตั้งศพพอสมควร จากนั้นอัญเชิญพระพุทธรูปที่มีขนาดพอเหมาะมาประดิษฐานไว้
- จัดดอกไม้บูชาพระ ตั้งเทียนหนึ่งคู่และธูปสามดอก โดยใช้ยาหม่องป้ายไส้เทียนและยอดของดอกธูปเพื่อให้จุดติดไฟง่าย
- เตรียมเทียนชนวนอีกหนึ่งเล่มพร้อมไฟแช็ก ทดสอบดูให้แน่ใจว่าสามารถจุดติดได้โดยง่าย
- หากบริเวณโต๊ะหมู่บูชามีพัดลมหรือบานหน้าต่าง ให้ปิดลงเพื่อป้องกันลมพัดเปลวไฟดับ

อาสนะสงฆ์

ควรยกขึ้นให้สูงจากพื้นประมาณ 1 ศอก โดยจัดตั้งไว้ด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชา

ตู้พระธรรม

- จัดตั้งตู้พระอภิธรรมไว้บนอาสนะสงฆ์ ข้างประธานสงฆ์ผู้นำสวดโดยตั้งอยู่บนโต๊ะสูงเหนือระดับอาสนะสงฆ์เล็กน้อย
- นำเล่มไบลานหรือบันทึกพระธรรมมาวางบนตู้ จัดดอกไม้บูชาอย่างสวยงาม เตรียมเทียนตั้งไว้หนึ่งคู่ และรูปสามดอก ป้ายใส่เทียนและยอดของดอกธูปด้วยยาหม่อง เพื่อให้จุดติดไฟง่าย เตรียมเทียนชนวนหนึ่งเล่ม พร้อมไฟแช็ก ทดสอบดูให้แน่ใจว่าสามารถจุดติดได้โดยง่าย
- โต๊ะรองเครื่องสักการบูชา นั้นไม่นิยมใช้โต๊ะรองที่สูงมากนักเพราะอาจบังพระสงฆ์ไม่ควรต่ำมากนักซึ่งจะดูไม่เหมาะสม

ที่ตั้งศพ

- ตั้งหันด้านศีรษะของศพไปทางโตะหมูปูซา โดยให้ต่ำกว่าโตะหมูปูซา และห่างจากข้างฝาประมาณ 1 ศอก เป็นอย่างน้อย เพื่อให้เดินได้สะดวก (ไม่ควรเดินด้านศีรษะของศพ)
- หลังที่ตั้งศพ ถ้าข้างฝาไม่สะอาด ให้ใช้ผ้ามาขึงปิดไว้เพื่อความเรียบร้อยสวยงาม และใช้แขวนพวงหรีดได้อีกด้วย
- ด้านหน้าศพให้เตรียมดอกไม้ กระจ่างรูปขนาดใหญ่ พร้อมตะเกียงเล็กหรือเทียนชนวน และรูปจำนวนมากสำหรับผู้มาเคารพศพ โดยปักรูปขนาดใหญ่ไว้กลางกระจ่าง

ที่ตั้งรูปถ่าย

- ใช้รูปขนาดใหญ่พอควร ใส่กรอบให้เรียบร้อย (หากไม่ใส่กระจกอาจใช้วิธีเคลือบแทนได้)
- ตั้งไว้ด้านเท้าของศพ ข้างเครื่องตั้งศพ

ที่นั่งสำหรับผู้มาร่วมงาน

จัดเรียงอย่างเป็นระเบียบ พอเหมาะกับจำนวนผู้มาร่วมงาน สำหรับประธานในพิธีหรือแขกสำคัญ อาจจัดเป็นเก้าอี้ชุดพิเศษหรือโซฟา ที่มีโตะเล็กวางด้านหน้า เพื่อวางภาชนะสำหรับกรวดน้ำ นอกจากนี้ ให้เตรียมโตะไว้หน้างานหนึ่งตัว สำหรับต้อนรับแขก ลงชื่อ และรับของที่ระลึกด้วย

กำหนดการงานสวดพระอภิธรรม

ระบุชื่อผู้ละสังขาร พร้อมแจ้งชื่อประธาน และกำหนดงานฌาปนกิจ (สลายร่าง) บนกระดานที่ทางวัดเตรียมไว้หน้าศาลา (อาจเตรียมชอล์ก หรือปากกาเขียนกระดานแบบลบออกได้มาให้พร้อม เพราะบ่อยครั้งที่หมึกไม่พอ เขียนแล้วอ่านไม่ชัดเจน)

ตัวอย่างข้อความบนกระดาน

***** งานสวดพระอภิธรรม นางไปตี มีสุข *****

เวลา	18.00 น.	เริ่มพิธี
	18.00 – 18.30 น.	คณะสงฆ์สวดพระอภิธรรม
	18.30 – 19.00 น.	พักรับประทานอาหาร

วันที่

เจ้าภาพ

จันทร์	10 มกราคม 2552	นายพล เมืองดี
อังคาร	11 มกราคม 2552	นางบุญ อุ่มชู
พุธ	12 มกราคม 2552	นายสุขสบาย มีอายุ
พฤหัสบดี	13 มกราคม 2552	ครอบครัวสุวรรณค์
ศุกร์	14 มกราคม 2552	ฌาปนกิจ

เครื่องใช้อื่น ๆ ในพิธีศพ

- ผ้าภูษาโยง 2 ผืน
- ด้ายสายสิญจน์ 2 ม้วน
- เครื่องทองน้อย 2 ที่ ที่หนึ่งจัดตั้งไว้ที่โต๊ะเครื่องตั้งหน้าศพ อีกที่หนึ่งสำหรับประธาน
- ภาชนะสำหรับกรวดน้ำอย่างน้อย 2 ที่ (เติมน้ำให้เต็มและอาจผสมน้ำอบไทย)
- เครื่องเคารพศพสำหรับประธานในพิธี 1 ชุด
ประกอบด้วย กระจกรูป 1 ใบ ปักรูป 1 ดอก เขิงเทียน 1 คู่ พร้อมเทียน 2 เล่ม แจกัน 1 คู่พร้อมดอกไม้
โต๊ะรองกราบ 1 ที่ สำหรับประธานกราบ

3.1.2 ด้านอาหาร

เตรียมอาหารและเครื่องดื่มเพื่อเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน เช่น ข้าวต้มทรงเครื่อง ข้าวต้มปลา ก๋วยเตี๋ยว ก๋วยจั๊บ หรือถ้าต้องการความสะดวก อาจสั่งอาหารชุดเป็นกล่องที่บรรจุน้ำผลไม้และขนม มีกระดาษเช็ดปาก และช้อนส้อมพลาสติกเตรียมเอาไว้ พร้อมรับประธาน

3.1.3 ด้านบุคคล

จัดสรรกำลังคนทั้งจากญาติมิตรหรืออาสาสมัครเพื่อรองรับงานฝ่ายต่าง ๆ เช่น

- ฝ่ายต้อนรับ* ประจำอยู่ที่โต๊ะด้านหน้างาน เตรียมกระดาษ ปากกา ซองช่วยงาน ของที่ระลึก นำแขกเข้าสู่ที่นั่ง
- ฝ่ายอาหาร* เตรียมน้ำดื่มและอาหารไว้รับรองแขก
- ช่างภาพ* บันทึกภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวตลอดงาน
- ฝ่ายสถานที่* อำนวยความสะดวกด้านเก้าอี้ ที่วางหรือแขวนพวงหรีด ที่จอดรถ ห้องน้ำ เครื่องเสียง ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- ฝ่ายพิธีกรรม* เตรียมบทพูดสำหรับงานสวดพระอภิธรรม เตรียมอุปกรณ์ประกอบพิธีกรรมให้พร้อม รวมถึงผ้าบังสุกุล ปัจจัยไทยธรรม และดอกไม้ สำหรับถวายพระสงฆ์ผู้สวดพระอภิธรรม เตรียมน้ำปานะ เช่น น้ำดื่ม น้ำชา หรือนมกล่อง สำหรับเลี้ยงพระสงฆ์

3.1.4 ธรรมเนียม

ควรมีการนิมนต์พระมาแสดงธรรมในงานสวดพระอภิธรรม เพื่อให้ญาติมิตรมีโอกาสได้ฟังธรรม อาจแสดงธรรมเรื่องความหมายของพระอภิธรรมด้วย เพื่อให้ญาติโยมเกิดความรู้ความเข้าใจ และของที่ระลึกในงานบำเพ็ญกุศลควรเป็นหนังสือธรรมะ หรือหนังสือสวดมนต์ (การให้ธรรมทานชนะการให้ทั้งปวง)

3.2 ข้อห้ามสำหรับการจัดงานศพ

เจ้าภาพและผู้ร่วมงานไม่ควรดื่มสุราและสิ่งเสพติดทุกชนิด ไม่ควรฆ่าสัตว์ทำอาหารเลี้ยงแขก หรือเล่นการพนัน แต่ควรรักษาศีลให้บริสุทธิ์ นอกจากนี้ยังไม่ควรจัดการแสดงหรือการเล่นใด ๆ ที่จะรบกวน การบำเพ็ญสมณธรรมของพระภิกษุสงฆ์ภายในวัด

3.3 การสวดพระอภิธรรมในแต่ละคืน

การสวดพระอภิธรรม จัดได้ตั้งแต่วันที่ตั้งศพเป็นต้นไปทุกคืน จนถึงวันฌาปนกิจ ระหว่างนี้ถ้า ผู้ละสังขารเป็นที่เคารพนับถือของคนทั้งหลาย ก็ควรเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้รับจงเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลด้วยความมุ่งหมายก็เพื่อให้เจ้าภาพมีโอกาสได้ฟังธรรมและสนทนาธรรมตามสมควร จะสวด 3 คืน 7 คืน หรือทุกคืน จนถึงวันฌาปนกิจก็ได้ เมื่อพระสวดประจำคืนเสร็จแล้วจะนิมนต์ฉันเช้าก็ได้สุดแต่ความสะดวก

3.3.1 สิ่งที่ต้องเตรียม

จัดสถานที่สำหรับคณะสงฆ์สวดพระอภิธรรม จำนวน 4 รูป ตั้งตู้พระอภิธรรมไว้ที่หัวแถว พร้อมด้วย แจกันดอกไม้ 1 คู่ เชิงเทียน 1 คู่ กระจกธูป 1 ที่ อาสนะสำหรับพระนั่ง 4 ที่ พร้อมตาลปัตร 4 ด้าม เตรียมผ้าภูษาโยง สายสิญจน์ และผ้ารับประเคน น้ำร้อน น้ำชา หรือน้ำปานะถวายพระ

3.3.2 ลำดับพิธีในการสวดพระอภิธรรม

(ก) เมื่อถึงเวลาให้นิมนต์พระนั่งประจำที่ (พิธีกรนำกราบ 3 ครั้ง)

(ข) พิธีกรเรียนเชิญเจ้าภาพจุดเทียนรูปเครื่องสักการบูชาตามลำดับ ดังนี้

(ข1) ที่โต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป

- จุดเทียนรูปแล้วส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร
ลำดับการจุดเริ่มจาก เทียนเล่มซ้ายมือ เทียนเล่มขวามือ
รูปดอกซ้ายมือ รูปดอกกลาง และรูปดอกขวามือ ตามลำดับ
- นั่งคุกเข่าประนมมือ (กล่าวบูชาพระรัตนตรัยแล้วกราบ 3 ครั้ง)

(ข2) ที่โต๊ะบูชาพระธรรม

- จุดเทียนรูปแล้วส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร
ลำดับการจุดเริ่มจาก เทียนเล่มซ้ายมือ เทียนเล่มขวามือ
รูปดอกซ้ายมือ รูปดอกกลาง และรูปดอกขวามือ ตามลำดับ
- น้อมตัวลงยกมือไหว้
(กรณีจุดที่กราบซึ่งเป็นชั้นลด ให้นั่งคุกเข่าและกราบที่ชั้นลดนั้น)

(ข3) ที่โต๊ะเครื่องตั้งหน้าศพ

- จุดเทียน 1 คู่ รูป 1 ดอก
- นั่งคุกเข่าประนมมือ จุดธูปและยกธูปขึ้นจบบูชาศพ

โดยปลายนิ้วชี้จรดระหว่างคิ้วพร้อมกับกล่าวขอขมาศพแล้วปักธูปไว้ ณ กระจ่างรูป
กรณีที่มีพิธีกรหรือเจ้าหน้าที่ เตรียมเครื่องสักการบูชา (เทียน 1 คู่ และธูป 1 ดอก) ไว้
ให้ผู้จุด คือ ประธานหรือเจ้าภาพ รับเทียนชนวนจากพิธีกร
เจ้าภาพจุดเครื่องสักการบูชาขึ้น
ส่งเทียนชนวนคืนพิธีกรแล้วกราบ 1 ครั้ง โดยไม่แบ่มือ (ศพฆราวาส)
สำหรับศพพระภิกษุสามเณรให้กราบ 3 ครั้ง จากนั้นกลับไปยังที่นั่ง

(ข4) ลำดับขั้นตอนพิธีต่อไป

- พิธีกรนำอาราธนาศีล เจ้าภาพรับศีลจบแล้วกราบ 3 ครั้ง
- พิธีกรอาราธนาธรรม
- พระสงฆ์เริ่มสวดพระอภิธรรมต่อไป
(หากมีการแสดงธรรม ควรดำเนินการก่อนสวดพระอภิธรรม)

- เมื่อถึงเวลาเลิกสวดประจำคืน พระสวดอภิธรรมจบสุดท้ายแล้ว
พิธีกรเชิญเจ้าภาพถวายไทยธรรม
- พิธีกรทอดผ้าภูษาโยงหรือด้ายสายสิญจน์ เจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุล
- พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล
- พิธีกรเก็บผ้าภูษาโยงหรือด้ายสายสิญจน์
- พิธีกรเชิญเจ้าภาพถวายปัจจัยและไทยธรรม
- พิธีกรเตรียมภาชนะกรวดน้ำสำหรับเจ้าภาพ
- พระสงฆ์อนุโมทนาและให้พร
- เจ้าภาพกรวดน้ำ
- พิธีกรนำกราบคณะสงฆ์
- คณะสงฆ์เดินทางกลับ
- คณะเจ้าภาพและหมู่ญาติถ่ายรูปเป็นที่ระลึก
- เสร็จพิธี

3.3.3 ลำดับพิธีกรรมในวันฉาปนกิจ

พิธีสวดถวายพรพระ

- รุ่งขึ้นเวลาใกล้เพล คณะสงฆ์นั่งบนอาสนะสงฆ์
- เจ้าภาพจุดเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัยและเคารพศพ
- พิธีกรนำอาราธนาศีล ผู้ร่วมพิธีรับศีล พระสงฆ์สวดถวายพรพระ
- ถวายภัตตาหารเพล ถวายเครื่องไทยธรรม
- พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ

พิธีสวดมาติกาบังสุกุล

- คณะสงฆ์นั่งบนอาสนะสงฆ์
- เจ้าภาพจุดเทียนรูปเครื่องสักการบูชา
- พระสงฆ์สวดมาติกา
- ฝ่ายเจ้าภาพร่วมกันถวายไทยธรรม
- พิธีกรทอดผ้าภูษาโยงหรือด้ายสายสิญจน์
- ฝ่ายเจ้าภาพร่วมกันทอดผ้าบังสุกุล (วางทับไว้บนผ้าภูษาโยงหรือสายสิญจน์ด้านหน้าพระสงฆ์แล้วปล่อยมือ)เสร็จแล้วจะกลับไปนั่งที่เดิมหรือนั่งข้างหน้าคณะสงฆ์ก็ได้ ประนมมือฟังพระสงฆ์กล่าวคำพิจารณาผ้าบังสุกุล
- คณะสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ

3.3.4 บทพูดสำหรับผู้ทำหน้าที่พิธีกร

(1) แจ้งกำหนดการ

“ เรียน ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

กำหนดการ พิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม ของ คุณเก่งบุญ วิมานสว่าง
มีรายละเอียดขั้นตอนของงานดังต่อไปนี้

17.30 น. คณะสงฆ์สวดพระอภิธรรม เดินทางมาถึง

หลังจากนั้นประธานในพิธี จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย และจุดเทียนธูปบูชาพระธรรม
สำหรับท่านประธานในพิธีวันนี้ คือ คุณ..... จะเป็นผู้จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย

และคุณ.....จะเป็นผู้จุดเทียนธูปบูชาพระธรรม

ต่อจากนั้นพิธีกรจะนำทุกท่านบูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล และอาราธนาธรรม

คณะสงฆ์สวดพระอภิธรรม 1 จบ

เสร็จแล้วท่านเจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุลและถวายเครื่องไทยธรรม

เมื่อถวายเครื่องไทยธรรมเสร็จแล้ว คณะสงฆ์ให้พร

พิธีกรรมในวันนี้จะเสร็จในเวลาประมาณ น. ครับ”

(2) กล่าวต้อนรับและกราบขอพระคุณพระผู้ใหญ่ (ถ้ามี)

ในขณะนั้น คณะพระเถระกำลังเดินมา นั่งที่จุดรับรองหรืออาจจะนั่งเรียบร้อยแล้ว

“ ในวันนี้ได้รับความเมตตาจาก...(นามของพระผู้ใหญ่)...ได้เดินทางมาร่วมในพิธีบำเพ็ญกุศล สวดพระอภิธรรมของ คุณ..... (บางกรณีเรียกคุณพ่อ คุณแม่)

ขอเรียนเชิญสาธุชนทุกท่าน ประนมมือขึ้น เพื่อแสดงความเคารพพระเดชพระคุณ..... และคณะพระเถระานุเถระ (หรือใช้คำว่า และคณะสงฆ์) โดยพร้อมเพรียงกันนะครับ

คณะกรรมการจัดงานขอกราบขอพระคุณในความเมตตาของพระเดชพระคุณท่าน และคณะพระเถระานุเถระทุกรูปด้วยความเคารพอย่างสูงครับ ”

(ถวายน้ำดื่มแต่คณะสงฆ์)

(3) เมื่อใกล้จะเริ่มพิธี อาจแจ้งกำหนดการอีกครั้ง และเชิญชวนเจ้าภาพหาที่นั่ง

“ แยกผู้มีเกียรติทุกท่านครับ... อีกสักครู่ พิธีบำเพ็ญกุศล สวดพระอภิธรรมกำลังจะเริ่มขึ้น ท่านใดที่เพิ่งเดินทางมาถึง ขอเชิญได้หาที่นั่งให้เรียบร้อยนะครับ ”

(4) คณะสงฆ์สวดพระอภิธรรมมาถึงศูนย์กลางพิธี พิธีกรนำกราบพระประธาน

“ขณะนี้ คณะสงฆ์สวดพระอภิธรรม ได้เดินทางมาถึงศูนย์กลางพิธีแล้ว อีกสักครู่จะได้ประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล สวดพระอภิธรรมเป็นลำดับต่อไป”

(รอนจนคณะสงฆ์สวดพระอภิธรรม กราบพระประธาน และนั่งเรียบร้อยแล้วจึงพูดต่อ)

“ขอเรียนเชิญ สาธุชนทุกท่าน นั่งคุกเข่าประนมมือ ตั้งใจกราบ (ชื่อของพระเถรานุเถระที่มาร่วมงาน / ถ้ำมี) และคณะสงฆ์โดยรวมพร้อมเพรียงกันนะครับ” (กราบ 3 ครั้ง)

(5) ประธานจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัยและจุดเทียนธูปบูชาพระธรรม

“เรียนเชิญ.....ได้จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย ขอเรียนเชิญครับ”

(เมื่อจุดเสร็จแล้วให้เจ้าภาพเดินกลับสักกระยะหนึ่งก่อน แล้วค่อยเชิญคนต่อไปโดยไม่ต้องรอให้เขากลับมานั่งที่ ทั้งนี้เพื่อให้พิธีกรรมกระชับขึ้น)

“เรียนเชิญ..... ได้จุดเทียนธูป บูชาพระธรรม ขอเรียนเชิญครับ”

(รอให้เจ้าภาพกลับมา นั่งในพื้นที่)

(6) นำบูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล และอาราธนาธรรม

“เรียนเชิญสาธุชนทุกท่าน ตั้งใจกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัยโดยพร้อมเพรียงกันนะครับ
อะระหัง สัมมาสัมพุทธो ภะคะวา, พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)
สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นะมัสสามิ (กราบ)
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ (กราบ)

ขอเชิญทุกท่าน ตั้งใจอาราธนาศีล 5 โดยพร้อมเพรียงกันนะครับ
มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสระระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะฯ
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสระระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะฯ
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสระระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะฯ”
(พระให้ศีล , เจ้าภาพและสาธุชนรับศีลจนจบ)

1. ปาณาติปาตา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
2. อะทินนาทานา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
3. กามะสุมิฉฉาจารา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
4. มุสาวาทา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
5. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

หลังจากพระให้ศีลจบด้วยคำว่า “สีลัง วิโสธะเย.....” พิธีกรรับด้วยคำว่า “สาธุ” แล้วนำกราบ 3 ครั้ง

ลำดับต่อไป พิธีกรกล่าวอาราธนาธรรม
พรัมมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
กัตถัญชะลี อั้นธิวะรัง (อ่านว่า อั้นนะธิวะรัง) อะยาจะถะ
สันตีระ สัตตาปะระชักกะชาติกา
เทเสตุ ธิมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชังฯ
(เจ้าภาพและสาธุชนเปลี่ยนเป็นนั่งพับเพียบ)

คณะสงฆ์สวดพระอภิธรรม 1 จบ หรือมากกว่า 1 จบ ตามแต่นัดหมาย

(7) ท่านเจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุล

พิธีกรกล่าว “ลำดับต่อไป ขอเชิญท่านเจ้าภาพคือ

1.คุณ....

2.คุณ...

3.คุณ...

4.คุณ...

ได้ทอดผ้าบังสุกุลในโอกาสนี้ครับ

เมื่อมาถึงด้านหน้าอาสน์สงฆ์แล้ว ขอให้ทุกท่านนั่งให้ตรงกับตำแหน่งด้านหน้าของคณะสงฆ์นะครับ
ลำดับต่อไปขอให้ทุกท่านได้ทอดผ้าพร้อม ๆ กัน

โดยวางผ้าตามแนวยาวไว้บนผ้าภูษาโยง (หรือสายสิญจน์) ด้านหน้าคณะสงฆ์
และเมื่อทุกท่านทอดผ้าเรียบร้อยแล้ว กราบนิมนต์คณะสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลครับ”

หากเจ้าภาพชุดเดียวกันนี้เป็นผู้ถวายไทยธรรมด้วย ให้กล่าวต่อว่า

“หลังจากนั้น จะได้เรียนเชิญท่านเจ้าภาพ ถวายเครื่องไทยธรรมเป็นลำดับต่อไป”

เมื่อท่านเจ้าภาพพร้อม

พิธีกรกล่าว “เรียนเชิญทุกท่านได้ทอดผ้าบังสุกุลในโอกาสนี้ครับ”

เมื่อเจ้าภาพทอดผ้าเสร็จ คณะสงฆ์ตั้งพัดแล้วพิจารณาผ้าบังสุกุล

หากเปลี่ยนเจ้าภาพชุดใหม่เพื่อถวายไทยธรรม กล่าวดังต่อไปนี้

“ขอเรียนเชิญท่านเจ้าภาพได้กลับเข้าที่นั่ง และขอเรียนเชิญท่านเจ้าภาพถวายไทยธรรม คือ

1.คุณ....

2.คุณ...

3.คุณ...

4.คุณ...

ได้เข้าประจำพื้นที่ด้านหน้าอาสน์สงฆ์ เพื่อเตรียมถวายไทยธรรมครับ ขอเรียนเชิญครับ”

(8) ถวายเครื่องไทยธรรม

“ในการถวายเครื่องไทยธรรม ขอให้ทุกท่านรอฟังสัญญาณเพื่อน้อมนำเครื่องไทยธรรมถวายแด่คณะสงฆ์พร้อม ๆ กันนะครับ เมื่อถวายเรียบร้อยแล้ว เรียนเชิญทุกท่านได้นั่งรอในพื้นที่ด้านหน้าอาสนะสงฆ์เพื่อรอรับพรจากคณะสงฆ์เป็นลำดับต่อไป”

เมื่อท่านเจ้าภาพพร้อม

“ขอเชิญทุกท่าน ได้ถวายเครื่องไทยธรรมแด่คณะสงฆ์ ในโอกาสนี้ครับ...สาธุ”

“เรียนเชิญทุกท่าน ได้เตรียมกายวาจาใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ เพื่อรอรับพร จากคณะสงฆ์เป็นลำดับต่อไป”

คณะสงฆ์ให้พร

ท่านเจ้าภาพกรวดน้ำ รับพร

พิธีกรกล่าว “สาธุ...”

(9) เมื่อสวดเสร็จแล้วเป็นอันจบพิธี พิธีกรนำกราบคณะสงฆ์

“ ขอเรียนเชิญทุกท่าน ตั้งใจกราบคณะสงฆ์ โดยพร้อมเพรียงกัน (กราบ 3 ครั้ง)” หรือ

“ ขอเรียนเชิญทุกท่านตั้งใจกราบ (ชื่อของพระเถรานุเถระที่มาร่วมงาน/ถ้ามี) และคณะสงฆ์ โดยพร้อมเพรียงกันนะครับ (กราบ 3 ครั้ง)”

(10) คณะสงฆ์สวดพระอภิธรรมเดินทางกลับ

(กรณีพระผู้ใหญ่ เช่น พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ มานำสวดพระอภิธรรม)

เมื่อท่านให้พรเสร็จแล้ว พิธีกรนำสาธุชนกราบพระผู้ใหญ่ก่อน

“ขอเรียนเชิญทุกท่าน นั่งคุกเข่าประนมมือ ตั้งใจกราบพระเดชพระคุณ.....และคณะพระเถรานุเถระ โดยพร้อมเพรียงกัน กราบ... กราบ... กราบ”

“ในวันนี้ได้รับความเมตตาจาก.....ได้เดินทางมา (ร่วมในพิธีหรือเป็นประธาน) ในพิธีบำเพ็ญกุศล สวดพระอภิธรรมของ.....ท่านเจ้าภาพและคณะญาติมิตรทั้งหลาย ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง และขอกราบอนุโมทนาบุญกับท่านเจ้าภาพและแขกผู้มีเกียรติทุกท่านมา ณ โอกาสนี้...สาธุ”

(11) ประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือ

แจ้งกำหนดการว่ามีงานบำเพ็ญกุศลวันใดบ้าง

แจ้งกำหนดการงานฌาปนกิจ

๔

การจัดงานสลายร่าง (ฌาปนกิจ)

4. การจัดงานสลายร่าง (ฌาปนกิจ)

ในการฌาปนกิจศพของผู้ละสังขารนั้น เมื่อถึงเวลาที่เจ้าภาพกำหนดแล้ว ให้ติดต่อเจ้าหน้าที่ฌาปนสถานและออกบัตรเชิญ โดยกำหนดวันเวลาให้ผู้เคารพนับถือทราบทั่วกัน เมื่อเสร็จพิธีบำเพ็ญกุศลแล้ว ต้องเชิญศพไปสู่เมรุ โดยมีพระสงฆ์ชักศพหรือเดินนำหน้าศพ ส่วนบรรดาญาติจะเดินตามหลังศพไปโดยสงบ ยกเว้นญาติสนิทที่จะถือภาพของผู้ละสังขาร และกระถางรูปเดินนำหน้า รั้วขบวนจะเวียนรอบเมรุเป็น “อุตราวัฏ” คือเวียนซ้ายทวนเข็มนาฬิกา 3 รอบ เมื่อศพผ่านมา ผู้ที่นั่งอยู่ฟังลูกขี้ยืนขึ้นเพื่อแสดงความเคารพต่อศพนั้นด้วย หลังจากตั้งศพแล้วเป็นพิธีกล่าวสวดดีผู้ละสังขาร จากนั้นก่อนประชุมเพลิง เจ้าภาพจะเชิญแขกผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ เป็นผู้ทอดผ้ามหาบังสุกุลที่ทับศพ บนสายสิญจน์หรือบนกุฎาโยง ผู้ทอดผ้าคนสุดท้ายเป็นคนจุด “เพลิงศพหลอก” เป็นการขอขมาศพครั้งสุดท้ายก่อนเผาจริง โดยจะมีพระสงฆ์ 4 รูปสวดพระอภิธรรม หรือที่เรียกว่า “สวดหน้าไฟ”

ในช่วงนั้น แขกที่มาในงานและญาติมิตรจะทยอยกันขึ้นมาเผาศพหรือขอขมาศพด้วยการวางดอกไม้จันทน์ รูป และเทียนตามที่เจ้าภาพเตรียมไว้เป็นชุด ๆ แล้วจึงลงจากเมรุพร้อมรับของที่ระลึกจากเจ้าภาพ

เมื่อเผาหลอกเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ฌาปนสถานจะเคลื่อนศพไปยังเตาสำหรับเผาจริง ก่อนเผาจริงเจ้าหน้าที่เมรุหรือสัปเหร่อจะทุบหรือต่อยมะพร้าวหัวที่ปอกเปลือกแล้วเพื่อให้กะลาแตก แล้วนำน้ำมะพร้าวมาล้างหน้าศพก่อน จากนั้นจึงเคลื่อนโลงศพเข้าเตาเผา

ตัวอย่างลำดับพิธีมาปนกิจศพ

- 09.00 น. – เชิญศพขึ้นตั้งบนศาลาบำเพ็ญกุศล
- 10.15 น. – นิมนต์พระสงฆ์ประจำที่นั่ง
- 10.20 น. – เจ้าภาพจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย
- 10.25 น. – อาราธนาพระปริตร
- 10.30 น. – พระสงฆ์สวดพระพุทธรมณต์
- 11.00 น. – ถวายภัตตาหารเพล, ถวายเครื่องไทยธรรม, พระสงฆ์อนุโมทนา
- 12.00 น. – เลี้ยงอาหารกลางวันแก่ญาติมิตรและแขกที่มาในงาน
- 14.00 น. – นิมนต์พระเทศน์ขึ้นพักบนอาสนะสงฆ์
- 14.05 น. – เจ้าภาพจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย เทียนกัณฑ์เทศน์ และเทียนธูปหน้าศพ
- 14.10 น. – อาราธนาศีล และอาราธนาธรรม (เทศน์ธรรมดาหรือเทศน์แจงก็ได้)
 - พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนาจบแล้ว ถวายกัณฑ์เทศน์
- 15.00 น. – นิมนต์พระสงฆ์ 10 รูป (หรือตามแต่ต้องการ) ขึ้นอาสนะสงฆ์พร้อมกัน
 - มาติกาบังสุกุล
- 15.30 น. – เคลื่อนศพเวียนรอบเมรุ 3 รอบ พระสงฆ์นำศพ 1 รูป

- 15.45 น. – เชิญศพขึ้นสู่เมรุ
- 16.00 น. – ผู้อัญเชิญพานดอกไม้จัดแถวพร้อมที่หน้าเมรุ
- อ่านคำสวดดีและคำไว้อาลัย (จบแล้วเชิญชวนผู้ร่วมพิธียืนไว้อาลัย)
 - เชิญแขกผู้ใหญ่ทอดผ้าบังสุกุลโดยจัดลำดับจากอาวุโสน้อยไปหาผู้มีอาวุโสมาก
 - ประธานในพิธีทอดผ้าบังสุกุลหน้าหีบศพ
 - ประธานวางดอกไม้จันทน์
 - ผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์

รายละเอียดเกี่ยวกับการเชิญแขกขึ้นทอดผ้าบังสุกุล

ลำดับการเชิญ

- เจ้าภาพต้องเตรียมอุปกรณ์สำหรับประชุมเพลิงบนเมรุไว้ให้พร้อม
- เริ่มเชิญจากท่านผู้มีอาวุโสน้อยไปจนถึงท่านผู้มีอาวุโสมากตามลำดับ
- เชิญประธานในพิธีขึ้นทอดผ้าบังสุกุลเป็นอันดับสุดท้าย (เรียกว่าผู้มาหาบังสุกุล) เมื่อทอดผ้าบังสุกุลแล้วเชิญประกอบพิธีประชุมเพลิงต่อไปทันที

ข้อควรปฏิบัติสำหรับผู้เชิญและผู้รับเชิญผ้าบังสุกุล

(1) สำหรับผู้เชิญ

- เตรียมภาชนะสำหรับรองรับผ้าบังสุกุล เช่น พานทอง หรือ ตะลุ่มมุก เป็นต้น
- ประคองภาชนะรองรับผ้าบังสุกุลด้วยมือทั้งสอง แล้วนำไปมอบให้ผู้ทอดผ้าทีละ 1 ทาน
- เดินเข้าไปหาผู้รับเชิญ โคง์ทำความเคารพแล้วกล่าวคำเชิญ และเดินตามหลังผู้รับเชิญนั้น โดยเดินเยื้องไปทางด้านซ้ายมือของท่าน
- เมื่อถึงเมรุแล้ว ให้ยืนห่างจากผู้รับเชิญประมาณ 1 ก้าว จากนั้นจึงยื่นภาชนะรองรับผ้าบังสุกุล เพื่อมอบผ้าให้กับผู้รับเชิญ
- ลงจากเมรุแล้วเตรียมผ้าบังสุกุลใส่ภาชนะรองรับเพื่อนำไปเชิญผู้ทอดผ้าในลำดับต่อไป

(2) สำหรับผู้รับเชิญ

- เมื่อได้รับเชิญแล้ว พึงลุกขึ้นยืนแล้วก้าวเดินไปถึงเมรุ เมื่อถึงแล้วยืนเบื้องหน้าหีบ (อาจเรียกโลงหรือโกศ) ทำความเคารพตามประเพณีนิยม จากนั้นจึงหันมารับผ้าบังสุกุลมาวางทอดไว้ ณ จุดที่เตรียมไว้
- ขณะที่พระสงฆ์ขึ้นไปบนเมรุ พึงน้อมตัวลงยกมือไหว้เพื่อรอต่านพิจารณาผ้าบังสุกุล ประนมมือ ขณะพระสงฆ์ลงจากเมรุ น้อมตัวลงยกมือไหว้อีกครั้งหนึ่งแล้วจึงลงจากเมรุตามมา
- ถ้าเป็นประธานในพิธีและทอดผ้าบังสุกุลเป็นคนสุดท้าย เมื่อแสดงความเคารพพระสงฆ์ครั้งสุดท้ายแล้วพึงเริ่มประกอบพิธีประชุมเพลิงศพต่อไป

การสวดิติผู้วายชนม์

การสวดิติผู้วายชนม์ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มาร่วมงานจะมีโอกาสได้ทราบประวัติและเรื่องราวของผู้ละสังขาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือคุณธรรมและความดีงามต่างๆ เพื่อให้ผู้ยังมีชีวิตอยู่ได้จดจำและนำไปเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต การกล่าวบทสวดิติผู้วายชนมนั้นมักจะกล่าวก่อนเชิญแขกผู้ใหญ่ทอดผ้าบังสุกุล

ตัวอย่างบทสวดิติผู้วายชนม์

ตัวอย่างที่ 1 - บทสวดิติ คุณพ่อพงศ์พัฒน์ (พ่อผู้เป็นต้นแบบ)

นมัสการพระคุณเจ้าและสามเณรทุกรูป ท่านผู้มีเกียรติ และยอดกัลยาณมิตรทุกท่าน

พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ประทานพุทธดำรัสไว้ว่า การได้อัตภาพแห่งความเป็นมนุษย์นั้นช่างยากยิ่ง บุคคลใดได้อัตภาพนี้มา นับเป็นผู้มีบุญลาภอันประเสริฐ เพราะกายมนุษย์เพียงกายเดียวเท่านั้นที่สามารถสร้างบุญกุศลอันยิ่งยวดให้บังเกิดขึ้นได้

แล้วบุคคลใดเล่า ที่เป็นผู้ให้กำเนิดกายมนุษย์นี้มา ใครหรือ...คือเข้าหลอม ผู้มอบกายที่สมบูรณ์นี้ให้เพื่อให้เราได้อาศัยสร้างความดี และดำเนินชีวิตอยู่บนโลกนี้อย่างมีความสุข ท่านไม่เพียงแต่สร้างเท่านั้น แต่ยังตามดูแลรักษาปานแก้วตาดวงใจ ยอมสละชีวิตของตนเพื่อแลกกับชีวิตเรา ยินดีเมื่อเห็นเราปรีดา แต่กลับทุกข์ท้อยิ่งกว่าเมื่อเห็นเราตรอมตรม ทั้งหมดนี้เป็นเพียงเศษเสี้ยวแห่งคุณงามความดี ของผู้ที่กำลังทอดร่างสงบนิ่งอยู่ ณ เบื้องหน้านี้ คุณพ่อพงศ์พัฒน์ พ่อแก้วผู้เป็นต้นแบบทั้งทางกาย และทางใจของลูกทุกคน

นับจากวันที่ลูกลืมตาดูโลก ชีวิตของลูกก็ได้รับการดูแลประคบประหงมอย่างดีจากพ่อและแม่ ในยามนั้นลูกแทบไม่รู้เลยว่า กว่าจะมาเป็นคำข้าวแต่ละคำให้ลูกได้อิ่มท้อง กว่าจะมีของเล่นดี ๆ เสื้อผ้าสวย ๆ ให้ลูกได้สวมใส่ กว่าที่ลูกจะเติบโตใหญ่มาจนถึงทุกวันนี้ได้ หยาดเหงื่อที่แสนล้นหลามแล้ว...ที่พ่อต้องอาบเหงื่อต่างน้ำ พุ่มเทแรงกายแรงใจ กรำงานหนัก เพื่อหาทรัพย์มาเลี้ยงดูลูก

ไม่เพียงแต่จะมีพระคุณที่มากล้น พ่อยังเป็นแบบอย่างของลูกในทุกด้าน ท่านคือลูกยอดกตัญญู ผู้ยอมทิ้งความฝันของตน เพื่อพ่อแม่บุพการี แม้จะเรียนหนังสือเก่ง มีพรสวรรค์ในด้านการเรียน แต่เมื่อหันหลังกลับมา ได้เห็นภาพบุพการีทั้งสอง ต้องเหน็ดเหนื่อยทำงานหนัก ท่านทนไม่ได้ ยอมทิ้งการเรียน อาสาตนออกมาช่วยคุณปู่คุณย่าทำงานหาทรัพย์ และด้วยความขยัน อดทน หนักเอาเบาสู้ พ่อจึงกลายมาเป็นเสาหลักให้กับครอบครัว เป็นที่พึ่งให้แก่ญาติพี่น้องทุกคนที่ทุกข์ร้อนมาขอพึ่งพิง ท่านไม่นิ่งดูตาย รีบช่วยเหลือทันที ทั้ง ๆ ที่บางครั้ง ก็แทบจะเอาตัวไม่รอดเพราะน้ำใจที่ไม่เคยเหือดแห้งนี้เอง จึงทำให้พ่อเอาชนะใจใครต่อใครหลายคน กลายเป็นที่รักที่เกรงใจ ทั้งในหมู่เพื่อนฝูงและญาติพี่น้อง

ในฐานะของสามีผู้ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวก็เช่นกัน ท่านก็ทำได้อย่างสมบูรณ์ ไม่เคยแม้สักครั้ง ที่พ่อจะทำให้แม่ต้องเข้าใจ ท่านซื่อสัตย์ รักและเทิดทูนต่อแม่เพียงคนเดียว เป็นเสาหลักที่มั่นคง เป็นช้างเท้าหน้าที่แข็งแรง จนสามารถสร้างฐานะ จากที่เคยว่างเปล่า ให้กลับกลายมาเป็นเจ้าของกิจการร้านเพชรที่รุ่งเรืองได้

แต่แล้วพ่อก็ได้พบสัจธรรมของชีวิต เมื่อวิบากกรรมได้ตามมาตัดรอน ทำให้ธุรกิจต้องซบเซาลง แม้กระนั้นพวกเราก็ไม่เคยเห็นความท้อแท้สิ้นหวังจากพ่อ ดวงตายังคงฉายแววแห่งความมุ่งมั่นอยู่เสมอ นั่นเป็นเพราะพ่อมีสิ่งสำคัญที่ใช้เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจเรื่อยมา นั่นคือธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นับตั้งแต่ก้าวมาสู่เส้นทางบุญ พ่อของลูกไม่เคยห่างบุญเลย ท่านทุ่มเททำทุกบุญอย่างเต็มกำลังเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านยอมถวายบุตรผู้เป็นดั่งแก้วตาดวงใจถึง 2 คน ฝากฝังไว้ในร่มเงาพระพุทธรักษา ให้บรรพชาสามเณรเป็นผู้มีศีลาจารวัตรตรงตาม นับเป็นบุญที่พ่อปลาบปลื้มที่สุดและไม่มีวันลืมเลือนจนวันสุดท้ายแห่งชีวิตของท่าน

อรรถภาพความเป็นมนุษย์นั้นแสนสั้น มรณะภัยคืบคลานเข้าใกล้เราทุกขณะจิต ไม่เคยมีใครข้ามพ้นพญามัจจุราชผู้มีเสนาใหญ่ได้ ผู้มีปัญญารู้ความเป็นจริงนี้จึงไม่ประมาท กระทำวันเวลาที่ล่วงเลยผ่าน สร้างสิ่งดีงามให้เกิดขึ้นแก่ตนและผู้อื่นเสมอมา พ่อของลูกก็เช่นเดียวกัน ท่านรู้ว่าเวลาชีวิตของตนเหลือน้อยลงทุกขณะ ท่านจึงไม่ประมาทในการสั่งสมบุญและมีโอกาสสร้างบุญจวบจนลมหายใจสุดท้ายของชีวิต

แม้วันนี้ คุณพ่อได้จากพวกเราไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ แต่เกียรติคุณความดีงามของท่าน จะยังคงโชตินาการอยู่ในความทรงจำของลูกหลานทุกคนไปตราบนานเท่านาน ขออาราธนาอำนาจบารมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และอำนาจแห่งบุญกุศลที่คุณพ่อและพวกเราได้กระทำไว้ดีแล้ว จงดลบันดาลให้คุณพ่อรุ่งเรืองด้วยทิพยสมบัติทั้งปวง และประสบแต่ความสุขในสัมปรายภพให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ

.....

ตัวอย่างที่ 2 – บทสวด คุณแม่ขวัญเรือน ชัยวงสี (แม่พระ แม่ศรีเรือน)

นมัสการพระคุณเจ้าและสามเณรทุกรูป ท่านผู้มีเกียรติและยอดกัลยาณมิตรทุกท่าน

จะมีรัก รักใด ในโลกหล้า

เกินไปกว่า รักของแม่ ไม่แปรผัน

ลูกตระหนัก แม่รักลูก แต่ในครรรภ์

รักจนวัน สุดท้าย ตายจากจร

นี่คือความรู้สึกรักที่มีอยู่อย่างเต็มหัวใจของแม่ที่กำลังนอนทอดร่างสงบนิ่ง อยู่ ณ เบื้องหน้าของเราทุกคนในขณะนี้ ตลอดชีวิตของแม่ท่านนี้ มีแต่ความรักความหวังดีให้แก่ลูกเสมอ รักของท่านเป็นรักที่บริสุทธิ์จริงใจ ไม่เคยหวังสิ่งใดตอบแทน ในหัวใจของท่านมีแต่ความเสียสละ สละทั้งแรงกายแรงใจ แบ่งปันพลังชีวิตของตน เพื่อให้ลูกน้อยได้เติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์พร้อมในทุกสิ่ง แม่ผู้มีหัวใจยิ่งใหญ่ท่านนี้คือคุณแม่ขวัญเรือน ชัยวงสี แม่ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของลูกทุกคน

นับแต่วัยเยาว์ ภาพของแม่ที่คอยก่อกอดเกลี้ยกล่อมเลี้ยงดูพวกเราทุกคน ยังคงฝังตรึงอยู่ภายในใจเพื่อพวกเราแล้ว แม่ยอมเหนื่อยยอม ท่านทำหน้าที่เป็นทั้งแม่ศรีเรือนให้กับคุณพ่อ เป็นทั้งแม่พระที่คอยดูแลลูก ๆ จนเติบโตใหญ่ แม่จะเหน็ดเหนื่อยแสนเข็ญ จะลำบากสักเพียงใด แม่ก็ไม่เคยปริปากพรับพ่น ยังคงทุ่มเทด้วยความวิริยะอุตสาหะ หวังให้ลูกเป็นคนดี ได้ร่ำเรียนหนังสือ ได้รับสิ่งที่ดีที่สุด ไม่น้อยหน้าใคร ๆ และแล้วความเหนื่อยยากของแม่เมื่อวันวาน ก็กลับกลายเป็นความสำเร็จของลูก ๆ เพราะวันนี้ลูกทุกคนล้วนเติบโตขึ้นเป็นบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นั่นเพราะมีแม่อยู่เบื้องหลังเสมอมา

ไม่เพียงแต่จะคอยพรับพ่น แม่ยังลงมือทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ท่านทำให้เราเห็นว่า การโอบอ้อมอารี มีน้ำใจต่อคนรอบข้างนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่เราอย่างไรบ้าง การไม่ดูตายเมื่อเห็นใครเดือดร้อน

จะทำให้เราเป็นที่รักของผู้คนอย่างไร เราได้เห็นตัวอย่างจากแม่เสมอ แม่เมื่อยามที่พวกเราเหน็ดเหนื่อยหรือท้อแท้กลับมา แม่คนนี้เป็นผู้ที่คอยปลอบโยนให้กำลังใจ และคอยชี้แนะสิ่งต่าง ๆ ให้ จนพวกเราเองเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นสิ่งที่แม่ได้ทำให้เห็นตลอดมา

คุณธรรมอีกสิ่งหนึ่งที่กลายเป็นความประทับใจของลูกทุกคน คือความกตัญญูตเวที แม่ของลูกจะเทิดทูนบูชา ให้ความเคารพต่อบุพการีและผู้มีพระคุณเสมอ และแม่ก็ปลูกฝังคุณธรรมนี้ให้เกิดขึ้นกับพวกเรา ทำให้เรามีอุปนิสัยที่ดั่งามนี้ติดตัวไปด้วย พวกเราตระหนักดีว่าทุกถ้อยคำที่แม่พร่ำสอน ได้กลั่นผ่านดวงใจแห่งความหวังดี เป็นถ้อยวจีที่ชี้แนะทางชีวิต ทำให้พวกเราได้เดินไปบนหนทางที่ถูกต้องดั่งามเรื่อยมา ลูกหวังให้แม่เป็นดั่งร่มโพธิ์ใหญ่ ให้ลูกได้พักพิงใจในยามท้อแท้ อยากให้แม่คอยปลอบประโลมเหมือนดั่งเช่นเคย แต่สิ่งที่ลูกหวังคงไม่มีวันเป็นจริงอีกแล้ว

อัฐภาพความเป็นมนุษย์นี้ช่างสั้นนัก ดั่งหยดน้ำค้างบนปลายยอดหญ้า เมื่อต้องแสงอันแรงกล้าของพระอาทิตย์ ก็ต้องแห้งเหือดหายไป ชีวิตมนุษย์ก็เช่นกัน เมื่อเกิดมา สุดท้ายก็ต้องลาลับดับสูญ แม่ของลูกตระหนักในเรื่องนี้ ตลอดชีวิตของท่านจึงสั่งสมบุญทุกบุญไม่เคยขาด เพราะรู้ว่ามิเพียงบุญเท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งให้กับชีวิตหลังความตายได้ แม่วันนี้ท่านจะจากเราไปแล้ว แต่ภาพแห่งการสร้างความดีของแม่จะยังคงอยู่ในความทรงจำของลูกทุกคนตลอดไป

ขออำนาจบารมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ ร่วมกับบุญบารมีที่คุณแม่และลูกหลานได้กระทำไว้ดีแล้ว จงดลบันดาลให้คุณแม่ได้สถิตย์ในทิพยวิมานอันประเสริฐ เสวยทิพย์สุขในสัมปรายภพให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ

ตัวอย่างที่ 3 - บทสวด คุณแม่จินตนา ไชยกุล (ยอดปฐมากรเอกของลูก)

นมัสการพระคุณเจ้าและสามเณรทุกรูป ท่านผู้มีเกียรติและยอดกัลยาณมิตรทุกท่าน

ห้วงมหานภาภาคอันเว้งว่าง มหาสมุทรสุดกว้าง ไนไตรหล้า

รวมแผ่นดินผืนดลพสุธา ยังน้อยกว่าห้วงหัวใจแห่งมารดร

หากจะรวมทุกอณูเนื้อแห่งความเว้งว่างของท้องนภาภาค หรือจะรวมมหาสมุทรอันกว้างใหญ่สุดประมาณหมดทั้งโลกหล้า ก็ไม่อาจเทียบค่าได้ กับความกว้างใหญ่แห่งห้วงน้ำใจของบุคคลท่านหนึ่ง ที่เหล่ามนุษย์ต่างพากันเรียกขานท่านว่า แม่

จะมีบุคคลใดในโลกนี้ มีน้ำใจสุดประเสริฐ เต็มเปี่ยมด้วยความเมตตา มีมหากรุณา จะมีบุคคลใดเล่า ที่ยอมสละสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งชีวิตของตนโดยไม่หวงแหน เพียงเพื่อให้ลูกได้ดำรงอยู่ ท่านคือ พระพรหม คือพระอรหันต์ คือยอดสตรี ที่มีหัวใจอันยิ่งใหญ่ มีอาจหาสิ่งใดมาเทียบได้ นี่แหละบุคคลที่ได้รับการขนานนามว่า แม่

เฉกเช่น คุณแม่จินตนา ไชยกุล แม่ผู้ประเสริฐที่นอนทอดร่างสงบนิ่ง อยู่ ณ เบื้องหน้าของเราในขณะนี้ ตลอดชีวิตของลูกนับแต่วัยเยาว์กระทั่งเติบโตใหญ่ ภาพแห่งความเป็นผู้ให้และเสียสละของแม่ ได้ตราตรึงอยู่ในความทรงจำของลูกเสมอ แม้จะอยู่ในวัยสาว อายุเพียงสิบกว่าปีเท่านั้นก็ต้องเป็นเสาหลักให้กับน้องทุกคน แต่ด้วยหัวใจที่เด็ดเดี่ยว อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทั้งมีวิสัยทัศน์กว้างไกล แม้ก็สามารถเอาชนะวิกฤติในชีวิตมาได้อย่างสง่างามทุกครั้ง แม้จะเป็นเพียงสตรีเพศที่ชายต่างปรามาสว่าอ่อนแอ แต่แม่ของลูก คือกุลสตรี

ที่ทั้งสวย ฉลาด และเก่งที่สุดคนหนึ่ง เป็นผู้นำที่ทำงานเก่งหาตัวจับยาก จนสามารถสร้างฐานะให้เป็นปึกแผ่น มั่นคง กลายเป็นหลักชัยให้น้องทุกคนได้พึ่งพิงอาศัย

ด้วยบุคลิกที่สง่างาม มีมารยาทที่งามพร้อม แม่จึงชนะใจใครต่อใครหลายคน รวมทั้งคุณพ่อของลูก เมื่อท่านทั้งสองได้ครองคู่และสร้างชีวิตให้ถือกำเนิดขึ้น คุณแม่ก็ทำหน้าที่แห่งบุพการีได้อย่างยอดเยี่ยม ไม่เคยบกพร่องในหน้าที่ของคำว่ามารดา ผู้สร้างลูกให้เป็นคนดีที่สังคมยกย่องเลย กว่าปฏิมากรฝีมือเอกจะผลิตผลงานให้เราได้ชื่นชมนั้น ต้องใช้ความเพียรพยายาม ความอดทน และแรงใจอันสูงส่ง จึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาให้ชาวโลกได้เห็น แม่ของลูกก็เช่นกัน คือยอดปฏิมากรแห่งชีวิตที่ใช้พลังกาย พลังใจ และพลังชีวิตของตน สร้างลูกทุกคนให้เป็นคนดีที่ชาวโลกแสวงหา แม่เป็นผู้ให้ชีวิต มอบกายมนุษย์ให้พวกเราได้สร้างความดี แม่เป็นผู้ให้ความรู้ ที่ใคร ๆ ก็ไม่สามารถแย่งชิงไปจากพวกเราได้ และแม่เป็นผู้ให้คุณธรรม ปลุกฝังสำนึกแห่งความเป็นชาวพุทธที่มีพระรัตนตรัยเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและสรณะอันสูงสุดของชีวิต ทำให้พวกเราดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องภายใต้กรอบแห่งศีลธรรมอันดีงาม แม่คือผู้มอบทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต แม่จึงเปรียบเสมือนวีรสตรีในดวงใจ ที่ใคร ๆ ก็ไม่สามารถลบภาพของแม่ไปจากห้วงคำนึงได้

ดวงตะวัน เปรียบเสมือนมารดาของแผ่นดิน เป็นแหล่งพลังงานอันยิ่งใหญ่ของสรรพชีวิตฉันใด แม่ก็เปรียบประดุจแหล่งพลังใจที่ยิ่งใหญ่และล้ำค่าของลูกฉันนั้น เป็นดั่งดวงตะวันในดวงใจ คอยมอบความอบอุ่นและความรู้สึกปลอดภัยให้แก่ลูกเสมอ ทำให้พวกเรากล้าที่จะก้าวเดินไปบนเส้นทางชีวิต

ได้อย่างองอาจ ลูกหวังและปรารถนาอย่างยิ่ง ให้แม่คอยเติมพลังชีวิตให้แก่ลูกตั้งเช่นเคย แต่สิ่งที่ลูกหวังคงไม่มีวันกลายเป็นจริงไปได้อีกต่อไปแล้ว

อรรถภาพความเป็นมนุษย์ช่างสั้นนัก ดูจรรอยไม้ที่ขีดลงไปบนผืนน้ำ เพียงไม้เคลื่อนผ่าน รอยนั้นก็อันตรายไปสิ้น ชีวิตมนุษย์ก็ดูจืดจางกัน เมื่อเกิดขึ้น เพียงไม่นาน ก็ดับสูญ ไม่มีใครที่จะล่วงพ้นกฎเกณฑ์ความเป็นจริงนี้ไปได้ คุณแม่รู้ซึ่งในสังขารข้อนี้ ตลอดระยะเวลาที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านจึงเร่งสั่งสมบุญ ทั้งทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนาไม่เคยขาด เป็นผู้นำบุญ ชักชวนลูกหลานและญาติพี่น้องทุกคนให้ได้สร้างบุญ เพราะท่านรู้ว่า สิ่งที่จะเป็นที่พึ่งให้ท่านได้ในชีวิตหลังความตาย มีเพียงบุญที่ได้กระทำไว้เท่านั้น ท่านจึงเป็นต้นบุญต้นแบบที่ลูกหลานได้ยึดถือดำเนินตามเรื่อยมา

แม้วันนี้ จะไม่มีคุณแม่ให้พวกเราได้พักพิงใจอีกแล้ว แม้พวกเราจะไม่มีโอกาสปรนนิบัติดูแลตอบแทนพระคุณท่านเหมือนเช่นวันวาน แต่ทว่าทุกสิ่งที่คุณพร่ำสอน จะกลายเป็นอนุสรณ์ที่ประทับอยู่กลางดวงใจ ซึ่งจะเป็ตัวแทนของคุณแม่ที่จะอยู่กับลูกทุกคนตลอดไปไม่มีวันเสื่อมสลาย

ด้วยอำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัย และบุญบารมีที่คุณแม่และลูก ๆ ได้ทำมาทุกภพทุกชาติ トラบจนกระทั่งปัจจุบัน จงปกป้องคุ้มครองคุณแม่ ให้เดินทางไปสู่แดนอันแสนสุขบนสรวงสวรรค์ บันเทิงใจอยู่ในพิภพสถานตลอดกาลนานเทอญ

.....

ตัวอย่างที่ 4 - บทสวดดี กัลยา ทอเรียน ทิพย์เจริญพร (ยอดนักสร้างบารมี ป่าไต้)

นมัสการพระคุณเจ้าทุกรูป ผู้มีเกียรติ และยอดกัลยาณมิตรที่เคารพทุกท่าน

หากทุกท่านได้นึกถึงแม่น้ำสายใหญ่สายหนึ่งที่มีน้ำใสสะอาดเย็นชื่นใจ เต็มปรี่มอยู่ตลอดเวลา คอยดับกระหายและคลายร้อน ให้แก่ผู้คนที่เดินทางผ่านไปมาอยู่เสมอ หากแม่น้ำสายนี้ไหลทอดยาวผ่าน ผืนแผ่นดินใด ก็มักจะนำความสดชื่น ความอุดมสมบูรณ์ และความมีชีวิตชีวาไปสู่ผืนดินแห่งนั้นเสมอ

เปรียบดั่งบุคคลท่านหนึ่งน้ำใจของท่านงดงาม ล้นหลากอยู่เต็มดวงใจ พร้อมทั้งจะมอบให้กับ เพื่อนมนุษย์อย่างไม่มีวันเหือดแห้ง หัวใจแห่งยอดกัลยาณมิตรของท่านนั้น ยิ่งใหญ่สุดประมาณพร้อมเสมอที่จะ ทำหน้าที่นำแสงสว่างไปสู่ดวงใจของมหาชนทั้งหลาย ให้เขาเหล่านั้น ได้รู้จักหนทางชีวิตอันถูกต้องดีงาม

ท่านคือแม่ที่ลูกทุกคนเคารพรักยิ่งสิ่งใด ท่านคือคุณป้า ที่แสนใจดีของลูกหลาน และท่านคือ ยอดนักสร้างบารมี ผู้มีหัวใจยิ่งใหญ่มากกว่าห้วงมหรรณพใด ๆ ในหล้า ท่านคือยอดกัลยาณมิตร ทอเรียน ทิพย์เจริญพร หรือป่าไต้ ที่พวกเราทุกคนเคารพรัก

นับตั้งแต่ก้าวเข้าสู่เส้นทางแห่งธรรม ในปี 2525 คุณป้าก็ทำหน้าที่ยอดผู้นำบุญที่เข้มแข็งมาโดยตลอด ท่านเป็นต้นบุญใหญ่ คอยชักชวนพี่ ๆ น้อง ๆ ทั้งจากที่ทำงาน และคนรู้จักให้ได้มีโอกาสมาประพฤติ ปฏิบัติธรรมอยู่เสมอ ทั้งยังคอยประคับประคองท่านเหล่านั้น ให้อยู่ในเส้นทางธรรมเรื่อยมา ใครก็ตามที่มีโอกาส เข้าใกล้ จะเคารพรักคุณป้าทุกคนเพราะน้ำใจที่งดงาม ความเอื้อเฟื้อที่มีอยู่อย่างเปี่ยมล้น

ทุกครั้งที่คุณป่าและพวกเราเดินทางไปยังสมบุญที่วัด ทุกคนก็จะได้ลิ้มลองรสชาติอาหารที่แสนอร่อย จากฝีมือแม่ครัวระดับ 5 ดาวของคุณป่าอยู่เสมอ สร้างความเบิกบานและความประทับใจให้กับพวกเราทุกคน จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า เมื่อคุณป่าจัดรถไปวัดครั้งใดก็จะมีคนเต็มรถทุกครั้ง เพราะนอกจากจะได้ซาบซึ้งในรสพระธรรมแล้ว ยังติดใจในรสชาติอาหารของคุณป่าอีกด้วย

เพราะรู้ซึ่งถึงคำว่า เกิดมาสร้างบารมี คุณป่าจึงไม่เคยย่อท้อหรือเหนื่อยหน่ายต่อการสร้างบารมีเลย แม้บางครั้งจะล้มเจ็บอย่างหนัก แต่ทว่าดวงใจของท่านมีเคยเจ็บป่วยตามร่างกาย ยังคงปรารถนาที่จะสั่งสมบุญอยู่ตลอดเวลา และด้วยความเพียรพยายาม มุ่งทำหน้าที่ยอดกัลยาณมิตรอย่างไม่หวาดหวั่น ท่านจึงสามารถชักชวนสมาชิกทุกคนในครอบครัว บุคคลที่ท่านรักตั้งแก้วตาดวงใจให้ได้เข้ามาสู่เส้นทางธรรมเช่นเดียวกับท่าน ครอบครัวของท่านจึงเป็นครอบครัวธรรมกายที่น่ายกย่องและควรแก่การยึดถือเป็นแบบอย่าง

นับเป็นความภาคภูมิใจอย่างสูงสุด เมื่อท่านมีโอกาสมองเห็นผ้ากาสาขาวพัศตร์ห่มคลุมกายบุตรชายคนเดียวของท่าน ดวงตาจะฉายแววแห่งความปลาบปลื้มปีติทุกครั้ง ที่ได้เห็นพระลูกชายและปรารถนาที่สุดที่จะเห็นลูก ๆ ทุกคนเป็นยอดนักสร้างบารมี มั่นคงอยู่ในเส้นทางธรรมเที่ยงนี้ตลอดไป

ชีวิตมนุษย์แสนสั้นนัก ดังรอยไม้ที่ขีดลงบนผิวน้ำ เพียงไม้เคลื่อนผ่าน รอยนั้นก็อันตรธานไปสิ้นสรรพสิ่งเมื่ออุปบัติขึ้น ย่อมต้องก้าวล่วงสู่จุดสลายทั้งสิ้น ไม่มีบุคคลใดจะล่วงพ้นกฎเกณฑ์แห่งชีวิตนี้ไปได้

แม้วันนี้คุณป้าจะไม่ได้อยู่ร่วมสร้างบารมีกับพวกเราเหมือนเช่นวันวาน แต่พวกเรายังคงจดจำภาพแห่งความประทับใจ ที่มีคุณป้ายืนหยัดอยู่เคียงข้าง ยังคงจดจำภาพรอยยิ้มเบิกบานของคุณป้า และรสชาติอาหารที่คุ้นเคยอยู่เสมอ และขอให้คุณป้าโปรดรับรู้ ว่า หัวใจอันยิ่งใหญ่ของยอดนักสร้างบารมีท่านนี้ จะยังคงประทับตราตรึงอยู่ในใจของพวกเราตลอดไป

จงหลับเป็นสุขเถิด ยอดนักสร้างบารมี ในดวงใจของพวกเรา

.....

๕

ข้อควรปฏิบัติหลังการสลายร่าง

5. ข้อควรปฏิบัติหลังการสลายร่าง

5.1 เก็บอัฐิ และทำบุญอัฐิ

การทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ตาย หลังจากเผาศพจะนิมนต์พระสงฆ์ไปที่เชิงตะกอน สวดบังสุกุลตายพรมน้ำมนต์ที่กระดูก แล้วพระสงฆ์สวดบังสุกุลเป็นเพื่อแสดงถึงการเกิด แล้วจึงเก็บกระดูกใส่โกศไว้บนหิ้งบูชาหรือเก็บไว้ที่วัด เมื่อถึงวันตรุษสงกรานต์แต่ละปีจะนำโกศที่ใส่กระดูกไปวัดให้พระสงฆ์สวดบังสุกุล หรือนิมนต์พระสงฆ์ไปทำบุญที่บ้านเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว นับเป็นการทำบุญใหญ่ประจำปี

5.1.1 ขั้นตอนการเก็บอัฐิ

เมื่อจัดฌาปนกิจเสร็จแล้ว บางรายอาจเก็บอัฐิในวันนั้น ทั้งนี้เพื่อฉลองเสร็จในวันเดียวกัน โดยเก็บอัฐิในเวลาประมาณ 19.00 น. แต่ส่วนใหญ่จะเก็บอัฐิในวันรุ่งขึ้น เมื่อเก็บอัฐิเสร็จตอนเช้าและนำอัฐิไปถึงบ้านแล้ว อาจทำบุญในวันนั้น หรือจะพัก 3 วัน หรือ 7 วันก็ได้

5.1.2 เครื่องใช้ในพิธีเก็บอัฐิ

- โศศสำหรับใส่อัฐิ
- ก่องโลหะ ลุงโศศกระเบื้อง หรือหีบไม้ สำหรับใส่อัฐิที่เหลือ และอังคาร
- ผ้าขาวสำหรับห่อก่องโลหะ
- ผ้าสำหรับทอดบังสุกุลก่อนเก็บอัฐิ
- อาหารคาวหวานสำหรับพระสงฆ์

5.1.3 วิธีปฏิบัติในการเก็บอัฐิ

- สัปเหร่อทำพิธีแปรอัฐิ โดยหันด้านศีรษะไปทางทิศตะวันตก แล้วนิมนต์พระสงฆ์สวดบังสุกุลตายเสร็จแล้วหันศีรษะของศพไปทางทิศตะวันออก แล้วนิมนต์พระสงฆ์พิจารณาบังสุกุลเป็น
- เจ้าภาพเก็บอัฐิใส่โศศ โดยเลือกเก็บอัฐิจากร่างกาย 6 แห่ง คือ กะโหลกศีรษะ 1 ชิ้น, แขนทั้งสอง 2 ชิ้น, ขาทั้งสอง 2 ชิ้น, ซี่โครงหน้าอก 1 ชิ้น
- อัฐิที่เหลือรวมทั้งอังคารทั้งหมด ประมวลรวมเก็บใส่โศศกระเบื้องหรือหีบไม้ แล้วใช้ผ้าห่อเก็บไว้สำหรับนำไปบรรจุในเจดีย์หรือนำไปลอยน้ำต่อไป
- เก็บอัฐิเสร็จแล้วนำอาหารคาวหวานไปถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาพิจารณาผ้าบังสุกุล

เสร็จพิธี

๖

การอุทิศแด่ผู้ล่วงลับ

6. การอุทิศบุญแด่ผู้ล่วงลับ

เมื่อมนุษย์ละจากอัฐภาพของกายเนื้อไปสู่ปรโลก สิ่งที่คุณคนเหล่านั้นต้องการในปรโลกคือ “บุญ” เพราะบุญเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้บุคคลผู้ละโลกไปแล้วได้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากบุคคลนั้นเดินทางออกจากร่างด้วยจิตที่ไม่ผ่องใส ต้องพลัดตกไปในอบายภูมิ หากยังอยู่ในอบายภูมิที่ไม่ลึกเกินไปนัก เช่น เปตโลก หรือยมโลก ก็ยังสามารถรับบุญที่ญาติมิตรอุทิศไปให้ได้ เพื่อบรรเทาความทุกข์ทรมานที่มีอยู่ ถ้าหากกระแสน้ำบุญที่อุทิศไปให้มีกำลังมากเพียงพอ ก็อาจนำพาบุคคลนั้นให้พ้นโทษในอบายภูมิได้เช่นกัน ดังนั้น เราจึงควรปรารถนาเหตุทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ละโลกไปแล้วบ่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันพระ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

เรื่องเล่าจากพระไตรปิฎก : เปรตกลายเป็นเทวดาเพราะได้ส่วนบุญ

(จากพระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย / เล่มที่ 39 หน้า 282)

บุญที่เราทำอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ล่วงลับสามารถช่วยปลดเปลื้องความทุกข์ทรมานให้แก่วิญญาณหรือกายละเอียดที่อยู่ในอบายภูมิได้ด้วย เช่นเดียวกับเรื่องราวในสมัยพุทธกาล คือ เรื่องเปรตญาติของพระเจ้าพิมพิสาร

คืนวันหนึ่งขณะที่พระเจ้าพิมพิสารกำลังบรรทม ทรงได้ยินเสียงร้องโหยหวนอันน่าสะพรึงกลัว ครั้นรุ่งเช้าพระองค์จึงรีบไปเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อทูลถามถึงที่มาของเสียงนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสลอบมิให้พระเจ้าพิมพิสารหวาดกลัว เพราะเสียงที่ทรงได้ยินนั้นจะไม่เป็นผลร้ายอันใด เนื่องจากเป็นเสียงของเปรตจำพวก “ปรทัตตูปชีวี” คือ เปรตที่มีผลบุญของญาติเป็นอาหาร มีโอกาสรับรู้บุญที่หมู่ญาติอุทิศได้เมื่อรับรู้และอนุโมทนาในผลบุญนั้นแล้ว ความอดอยากแค้น ก็จะบรรเทาเบาบาง หรือหมดสิ้นไปได้

ปรทัตตูปชีวีเปรตผู้เป็นญาติของพระเจ้าพิมพิสาร ได้รอคอยผลบุญของพระเจ้าพิมพิสารด้วยความอดอยาก หิวกระหายมาเนิ่นนาน ครั้นเมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงถวายพระอารามเวฬุวันพร้อมทั้งอุทยานแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและหมู่สงฆ์ แต่มิได้อุทิศผลบุญนั้นให้แก่หมู่ญาติ เปรตผู้ได้รับความทุกข์ยากเหล่านั้นจึงมาส่งเสียงร้องคร่ำครวญเพื่อขอส่วนบุญ เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงทราบความจริงแล้วจึงได้ถวายทานแล้วแบ่งบุญให้แก่หมู่เปรตเหล่านั้น

เมื่อสิ้นสุดคำอุทิศส่วนกุศล ผุ่งเปรตเหล่านั้นก็หลุดพ้นจากความหิวกระหายและความทุกข์ทรมานที่มีมาตลอดกาลนาน กระแสบุญได้บันดาลให้มีสภาพร่างกายที่ผ่องใสเป็นสุข แต่ก็ยังมีได้มีผ้านุ่งผ้าห่ม พระพุทธองค์จึงทรงแนะนำให้พระเจ้าพิมพิสารถวายผ้าสบงจีวรแก่พระภิกษุสงฆ์ แล้วอุทิศผลบุญให้แก่บรรดาหมู่เปรตทั้งหลายอีกครั้ง เมื่ออุทิศแล้วบุญก็บันดาลให้เปรตเหล่านั้นมีเครื่องนุ่งห่ม พร้อมทั้งที่นอนและที่นั่งอันเป็นทิพย์ อีกทั้งวิมานที่ปรากฏอยู่ในอากาศ ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็พ้นจากอภัพของเปรตในทันที

เมื่อพระเจ้าพิมพิสารได้เห็นอันสงส์ของการให้ทาน และการอุทิศผลบุญแก่บรรดาหมู่เปรตที่เป็นญาติก็เลื่อมใสศรัทธาในการทำทานมากยิ่งขึ้น จึงทรงถวายทานต่ออีก 7 วัน พระบรมศาสดาทรงกล่าวอนุโมทนาคาถาว่า “การทำบุญเพื่ออุทิศผลบุญแก่เปรตนั้น ชื่อว่าเป็นการบูชาญาติอย่างยิ่ง” ดังนั้นเราจึงต้องทำบุญอุทิศ หรือ “ส่งบุญ” ให้ผู้ตายอยู่เสมอ ไม่ว่าหมู่ญาติเหล่านั้นจะอยู่ในสุคติหรือทุคติภูมิก็ล้วนแต่จำเป็นต้องใช้บุญทั้งสิ้นเปรียบได้กับมนุษย์ในโลกที่ต้องอาศัยทรัพย์สินเงินทองในการเลี้ยงชีพนั่นเอง

6.1 ประเพณีการทำบุญให้ผู้ตาย ในช่วง 7 วัน 50 วัน และ 100 วัน

นับแต่โบราณนานมาจะมีการทำบุญกุศลให้แก่ผู้ตายในช่วง 7 วันนับตั้งแต่วันสิ้นลม เรียกว่า “สัตตवार” ทำบุญในช่วง 50 วัน เรียกว่า “ปัญญาสมวาร” และทำบุญในช่วง 100 วัน เรียกว่า “สตตवार”

6.2 ทำไมต้องทำบุญในช่วง 7 วัน 50 วัน และ 100 วัน

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจก่อนว่า สภาวะจิตก่อนละโลกเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุด ซึ่งถือเป็นศึกชิงภพ คือ ถ้าจิตผ่องใส ไม่เศร้าหมอง ย่อมมีสุขคติเป็นที่ไป แต่ถ้าจิตเศร้าหมองไม่ผ่องใส ย่อมมีทุกข์เป็นที่ไป กล่าวง่าย ๆ คือ “ใจใสไปสวรรค์ ใจหมองไปอบาย” ส่วนใหญ่ชีวิตหลังความตายของผู้ที่ละโลกไปแล้ว สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มก็คือ

กลุ่มที่ 1: ใจไม่ใส ไม่หมอง ขณะมีชีวิตอยู่ บุญไม่ทำ กรรม (บาป) ไม่สร้าง

กลุ่มนี้จะมีโอกาสอยู่ในโลกมนุษย์ 7 วัน ครบ 7 วัน เจ้าหน้าที่จะมาจับตัวไปยมโลก เพื่อรอพิพากษา ภายหลังเสียชีวิตกลุ่มนี้ แม้เลย 7 วันไปแล้ว หมู่ญาติยังมีโอกาสทำบุญให้ได้อีก ในช่วง 100 วัน เพราะถึงแม้ภายหลังจะไปยังยมโลกแล้ว แต่ยังเป็นช่วงที่มีโอกาสสร้างบุญได้ เพราะยังไม่ได้รับคำพิพากษา

กลุ่มที่ 2: ใจฟ่องใส เพราะทำบุญมาตลอด ทำบาปน้อย

กลุ่มนี้บุญส่งผลให้ไปบังเกิดในสุคติภพได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ครบ 7 วัน และถึงแม้จะไปเกิดในสุคติภพแล้ว หมู่ญาติก็ยังสามารถอุทิศบุญได้ตลอดเวลา

กลุ่มที่ 3: ใจหมองดำมืด เพราะทำบาปมาตลอด ทำบุญน้อย

กลุ่มนี้จะถูกดูดไปเกิดในทุกคติภูมิทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ครบ 7 วัน โดยมากมักจะถูกดูดไปเกิดที่ อุสสทนรก หรือมหานรก ไม่สามารถรับบุญได้เลย แม้หมู่ญาติจะอุทิศไปให้ภายใน 50 วัน หรือ 100 วันก็ตาม จนกว่าจะย้ายมารับการลงทัณฑ์ลหุโทษที่ยมโลก ซึ่งบุญที่อุทิศเอาไว้จะได้ช่องส่งผลให้พ้นจากทัณฑ์ทรมาน แม้หมู่ญาติจะอุทิศบุญให้แล้วเมื่อหลายล้านปีก่อน แต่บุญนั้นก็ยังไม่ส่งผลไม่หายไปไหน

ดังนั้น การที่จะต้องทำบุญ 7 วัน 50 วัน 100 วัน จึงมีความสำคัญ เพราะการทำบุญช่วง 7 วันคือ ช่วงที่กายละเอียดหรือวิญญาณยังวนเวียนอยู่ในโลกมนุษย์ สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ไปมหานรก ก็จะมีโอกาสช่วย กันได้ใน 7 วันนั้น การทำบุญช่วง 50 วันคือช่วงที่รอคอยการพิพากษาจากพญายมราชในยมโลก การทำบุญ ระหว่าง 50 – 100 วันคือช่วงพิพากษาและส่งไปเกิด เช่น ไปเกิดในมหานรก ในยมโลก เป็นมนุษย์ เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น ช่วงนี้จะรับบุญได้ หลักการส่วนใหญ่จะเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นภายใน 7 วัน 50 วัน ต้องทำบุญทุกบุญให้เต็มกำลังแล้วอุทิศไปให้ ซึ่งจะกล่าวอุทิศบุญแต่ผู้ล่วงลับด้วยวาจาก็ได้ จะเป็น ภาษาบาลี หรือภาษาใดก็ได้ ตามแต่ผู้ทำบุญจะถนัด ที่สำคัญคือมีจิตมุ่งที่จะอุทิศบุญ

การกรวดน้ำ หรือหยาดน้ำนั้น เป็นกุศโลบายอย่างหนึ่ง ที่จะน้อมใจของผู้อุทิศให้จรดนิ่งเป็นสมาธิ กับสายน้ำ แต่ถ้าผู้ทำบุญมีใจแน่วแน่อยู่แล้ว จะใช้ที่กรวดน้ำหรือไม่ใช้ ก็สามารถอุทิศบุญได้เหมือนกัน เช่น “ข้าพเจ้าขออุทิศบุญจากการถวายสังฆทานในครั้งนี้ให้กับ นางไปตี มีสุข และหมู่ญาติทั้งหลายผู้ล่วงลับไปแล้ว”

อย่างไรก็ตาม การอุทิศบุญให้ผู้ล่วงลับนั้นมิได้หมายความว่า จะทำให้บุญของผู้อุทิศลดลงหรือหมดสิ้นไป แต่กลับจะทำให้บุญเพิ่มมากขึ้นอีก เพราะเป็นบุญที่เกิดจากการ “อุทิศบุญ” หรือ “ปัตติทานมัย” เปรียบเหมือนเราจุดประทีปโคมไฟแล้วส่งต่อความสว่างนี้ไปยังโคมไฟดวงอื่น ๆ นอกจากประทีปของเรา จะไม่ดับลงหรือสูญเสียความสว่างแล้ว ความสว่างไสวกลับมีมากขึ้น

ฉันใดก็ฉันนั้น การอุทิศบุญหรือการแบ่งส่วนบุญส่วนกุศลให้กับผู้ตายจะทำให้บุญในตัวของเรา มีมากขึ้น เพราะการอุทิศบุญให้แก่ผู้ล่วงลับจัดเป็นปัตติทานมัย ซึ่งเป็นหนึ่งในทางมาแห่งบุญ 10 ประการ หรือบุญกิริยาวัตถุ 10 นั้นเอง

6.3 อุทิศบุญให้ในวันพระ

วันพระเป็นวันประชุมถือศีลฟังธรรมในพระพุทธศาสนา เดือนหนึ่งจะมี 4 วัน คือ วันขึ้น 8 ค่ำ, ขึ้น 15 ค่ำ, แรม 8 ค่ำ, และแรม 15 ค่ำ ถ้าเป็นเดือนขาดเรียกว่าแรม 14 ค่ำ

วันขึ้น 15 ค่ำ ถือเป็นวันพระใหญ่ ซึ่งเดือนหนึ่ง ๆ จะมีเพียงวันเดียว วันพระใหญ่ถือเป็นวันสำคัญที่บุตรหลานและญาติมิตร จะต้องทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ละโลกไปแล้ว เพราะวันอื่นสัตว์นรกไม่ว่างเว้นจากทัณฑ์ทรมานยังรับบุญไม่ได้ แต่ในวันพระใหญ่นั้นการทัณฑ์ทรมานในยมโลกจะหยุดลงชั่วคราว ทำให้บุญที่หมู่ญาติอุทิศส่วนกุศลไปให้ได้ช่องส่งผล บวกกับบุญเก่าที่เคยทำมาจะช่วยส่งให้หลุดพ้นจากขุมนรกในยมโลกไปสู่สุคติตามกำลังบุญ

๗

ภาคผนวก

7. ภาคผนวก

7.1 ทางมาแห่งบุญ

“บุญ” เป็นเบื้องหลังความสุขและความสำเร็จทุกประการ ทั้งต่อผู้ที่มีชีวิตอยู่หรือสิ้นชีวิตไปแล้ว สำหรับผู้ยังมีชีวิตอยู่นับเป็นผู้ที่โชคดีเพราะกายมนุษย์เป็นอภินิหารที่สามารถสร้างบุญบารมีให้กับตัวเองเพิ่มขึ้นได้ ส่วนผู้ที่ละโลกไปแล้วมีสิทธิ์เพียงแค่คอยอนุโมทนาบุญเท่านั้น การจะอุทิศบุญให้กับผู้ตายได้นั้น ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ต้องสร้างบุญให้เกิดขึ้นกับตนเองเสียก่อน โดยทางมาแห่งบุญมีถึง 10 ประการ ดังนี้

บุญกิริยาวัตถุ 10 ประการ

1. ทานมัย บุญจากการทำทาน
2. สีลมัย บุญจากการรักษาศีล ทั้งศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 หรือศีล 227
3. ภาวนามัย บุญจากการนั่งสมาธิ เจริญภาวนา
4. อปจายนมัย บุญจากการอ่อนน้อมถ่อมตน
5. เวชยาวัจจมัย บุญจากการช่วยเหลือการงานที่ถูกต้องที่ควร
6. ปัตติทานมัย บุญจากการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้อื่น
7. ปัตตนาโมทนามัย บุญจากการอนุโมทนาในกิจอันเป็นกุศล
8. ฌัมมัสสวนมัย บุญจากการฟังธรรม
9. ฌัมมเทศนามัย บุญจากการแสดงธรรม
10. ทิฏฐชุกัมม บุญจากการทำความเห็นให้ตรงตามครองธรรม

7.2 สังฆทาน: หลักสำคัญที่พึงทราบ

การถวายสังฆทานแก่พระภิกษุสงฆ์ถือเป็นบุญที่มีอานิสงส์มาก จึงเป็นบุญที่นิยมทำอุทิศให้กับผู้ตาย การถวายสังฆทานมิได้หมายถึงการถวายข้าวของเครื่องใช้หลายอย่างที่บรรจรรวมกันในกล่องหรือถึงที่ขายตามท้องตลาด แต่หมายถึงการถวายทานแต่ “พระสงฆ์” ซึ่งหมายถึงพระจำนวนหลายรูป หรือพระจำนวนไม่กี่รูป (เป็นตัวแทนหมู่คณะพระภิกษุทั้งหมด) โดยที่ผู้ถวายนั้นไม่มุ่งเจาะจงว่าจะถวายต่อรูปใดรูปหนึ่ง โดยเฉพาะ การถวายสังฆทานย่อมมีอานิสงส์และผลบุญมากกว่าการถวายทานโดยมุ่งตรงต่อพระรูปใดรูปหนึ่ง

- หลักสำคัญของการถวายสังฆทานมีอยู่ว่า ต้องตั้งใจถวายแด่พระสงฆ์โดยรวม ไม่จำเพาะเจาะจงว่าจะต้องถวายภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ภิกษุบวชใหม่ มีอายุมากดูเคร่งขรึม มีสมณศักดิ์หรือไม่ก็ตาม ควรตั้งใจมั่นว่าผู้รับจะเป็นภิกษุรูปใดก็ตาม หากมาในฐานะที่เป็นตัวแทนของพระสงฆ์แล้ว ให้ตั้งใจถวายทานนั้นด้วยใจมุ่งไปที่การถวายแด่พระสงฆ์โดยรวมทั้งหมด เพื่อให้ทานนั้นเกิดประโยชน์แก่สงฆ์โดยรวม

- เติริยมวัตถุทานที่ต้องการถวายให้เสร็จเรียบร้อย โดยวัตถุทานนั้นควรเป็นของสะอาด ประณีต และมีคุณภาพมากที่สุดเท่าที่เราจะสรรหามาได้ตามกำลังที่มี ของที่ถวายนั้นควรเป็นของที่ก่อประโยชน์ให้กับสงฆ์อย่างแท้จริง ทั้งในด้านการบำเพ็ญสมณกิจและบำเพ็ญสมณธรรม ไม่ใช่สิ่งของที่เป็นข้าศึกต่อการประพฤติธรรมหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารที่มีไขมันสูง บุหรี่ ซีดีเพลงทางโลก หรือภาพยนตร์

- เฝียดียงสงฆ์ คือ แจ้งความประสงค์ที่จะถวายทานนั้น ๆ ให้สงฆ์ทราบ โดยพระสงฆ์อาจมารับอย่างพร้อมเพรียงกัน หรือส่งตัวแทนมารับทานนั้น

เรื่องเล่าจากพระไตรปิฎก : เกิดเป็นเทพชั้นสูงกว่าเพราะสังฆทาน

(จากพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย / เล่มที่ 48 หน้า 279)

นางภัททาและนางสุภัททา เป็นพี่น้องกัน ทั้งสองมีสามีคนเดียวกัน ต่างก็ชอบทำบุญในพระพุทธศาสนา เมื่อทั้งสองละโลกไปแล้วก็ได้ไปสู่สุคติโลกสวรรค์ โดยนางภัททาผู้พี่ได้เกิดเป็น “ภัททาเทพธิดา” ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ (ชั้นที่ 2) ส่วนนางสุภัททาผู้น้องไปเกิดเป็น “สุภัททาเทพธิดา” ในสวรรค์ชั้นนิมมานรดี (ชั้นที่ 5) วันหนึ่งสุภัททาเทพธิดาเกิดคิดถึงพี่สาว จึงไปเยี่ยมที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อทั้งสองได้พบกันแล้ว ภัททาเทพธิดาจึงทักขึ้นว่า “ท่านรุ่งเรื่องด้วยรัศมี ทั้งเป็นผู้เรื่องยศ ย่อมรุ่งโรจน์ล่วงเทพเจ้าชาวดาวดึงส์ทั้งหมดด้วยรัศมี ดิฉันไม่เคยเห็นท่าน เพิ่งจะมาเห็นในวันนี้เป็นครั้งแรก ท่านมาจากเทวโลกชั้นไหน จึงมาเรียกดิฉันโดยชื่อเดิมว่า ภัททา ดังนี้เล่า”

สุภัททาเทพธิดาจึงตอบพี่สาวว่า “ข้าแต่พี่ภัททา ดิฉันชื่อว่าสุภัททาในภพก่อน ครั้งยังเป็นมนุษย์อยู่ ดิฉันได้เป็นน้องสาวของพี่ ทั้งได้เคยเป็นภริยาร่วมสามีเดียวกับพี่มาด้วย ดิฉันตายจากมนุษย์โลกนั้นมาแล้ว ได้มาเกิดเป็นเทพธิดาประจำสวรรค์ชั้นนิมมานรดี” ภัททาเทพธิดารู้สึกอัศจรรย์ใจ จึงถามน้องสาวถึงบุญกรรมที่ทำให้บังเกิดในสวรรค์ชั้นนิมมานรดี นางสุภัททาเทพธิดาตอบว่า “เมื่อชาติก่อน ดิฉันมีใจเลื่อมใสได้ถวายบิณฑบาต 8 ที่ แก่สงฆ์ผู้เป็นทักษิณบุคคล 8 รูป ด้วยมือของตน เพราะบุญกรรมนั้น ดิฉันจึงมีวรรณะงาม เช่นนี้ ฯลฯ และมีรัศมีสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ เพราะบุญกรรมนั้น” ได้ยินดังนั้นนางภัททาเทพธิดาจึงกล่าวขึ้นว่า แม้ตนเองก็ได้เลี้ยงดูพระภิกษุสงฆ์ด้วยข้าวและน้ำมากกว่านางสุภัททา แต่ไฉนจึงมาเกิดเป็นเทพชั้นต่ำกว่า

สุภัททาเทพธิดาจึงอธิบายว่า เหตุที่เธอได้เกิดเป็นเทพชั้นสูงกว่าเพราะเธอได้นิมนต์พระสงฆ์ 8 รูป มีพระเวตถะเป็นประธาน เพื่อถวายภัตตาหาร พระเวตถะปรารถนาจะอนุเคราะห์เธอ จึงบอกให้มุ่งถวาย แต่สงฆ์ ไม่ถวายเจาะจงแม้รูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งเธอก็ได้ทำตามนั้น ทักขิณาจึงเป็น “สังฆทาน” ซึ่งมีอานิสงส์มากกว่าที่พี่ภัททาถวายแก่ภิกษุรายบุคคลด้วยความเลื่อมใส

ได้ยินดั่งนั้นแล้ว ภัททาเทพธิดาจึงกล่าวว่า “พี่เพิ่งรู้ด้วยตัวเองว่า การถวายสังฆทานนี้มีผลมาก ถ้าว่าพี่ได้ไปบังเกิดเป็นมนุษย์อีก จักเป็นผู้รู้ความประสงค์ของผู้ขอปราศจากความตระหนี่ ถวายสังฆทาน และไม่ประมาทเป็นนิตย” เมื่อสนทนากันแล้วนางสุภัททาเทพธิดาก็กลับไปสู่ทิพยวิมานของตนบนสวรรค์ ชั้นนิมมานรดี

ทานวัตถุ

ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ควรถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ แบ่งออกเป็น 10 ประการ คือ (1) ภัตตาหาร (2) น้ำรวมทั้งเครื่องดื่มอันควรแก่สมณบริโภค (3) ผ้าและเครื่องนุ่งห่ม (4) ยานพาหนะ (รวมถึงปัจจัยค่าโดยสาร) (5) มาลัยและดอกไม้เครื่องบูชาชนิดต่างๆ (6) ของหอม เช่น ธูป เทียน และกำยาน (7) เครื่องอุปโภค เช่น สบู่ และครีมโกนหนวด (8) ที่นอนอันควรแก่สมณะ (9) ที่อยู่อาศัย มีกุฏิเสนาสนะ และเครื่องใช้ เช่น เตียง ตู้อ้อ แก้ว (10) แสงสว่าง เช่น เทียน ตะเกียง หลอดไฟ ไฟฉาย ทั้ง 10 ประการนี้ ถือเป็นทานวัตถุอันควรแก่การถวายทาน

คำถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยัง ภันเต, สังฆทานานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆ์สสะ, โธโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, สังฆทานานิ, สะปะริวารานิ, ปะภิกคัณหาตุ, อัมहाกัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ, นิพพานายะ จะฯ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, สังฆทาน, พร้อมด้วยบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แต่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์, จงรับ, สังฆทาน, พร้อมด้วยบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, เพื่อมรรคผลนิพพาน, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนาน เทอญฯ

7.3 รื้อรอบตัวเรื่องบทสวดพระอภิธรรม

ความหมายและความสำคัญของการสวดพระอภิธรรม

พระอภิธรรม คือ ธรรมะชั้นสูงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นครั้งแรกเพื่อโปรดพุทธมารดา และเหล่าทวยเทพเทวดาที่มารวมกัน ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ โดยพระองค์ทรงใช้เวลาตลอดพรรษาที่ 7 เพื่อแสดงธรรมนี้ จนกระทั่งเทพบุตรพุทธมารดาบรรลुธรรมเป็นพระโสดาบัน ส่วนเหล่าทวยเทพอื่นก็ได้ดวงตาเห็นธรรมกันไปตามลำดับ

นอกจากการแสดงพระอภิธรรมให้แก่เหล่าเทวดาแล้ว พระพุทธองค์ยังทรงถ่ายทอดพระอภิธรรมให้แก่พระสงฆ์สาวก โดยเริ่มต้นจากพระสารีบุตร ผู้เป็นอัครสาวกเบื้องขวา เนื้อความของพระอภิธรรมจึงเข้าใจได้ยากสำหรับปุถุชนโดยทั่วไป หัวใจของอภิธรรมจะกล่าวถึงเรื่องของ จิต เจตสิก รูป และนิพพาน

มีอุปมาเอาไว้ว่า พระอภิธรรมปิฎกมีความสำคัญเปรียบเสมือนรากแก้ว พระวินัยปิฎกประหนึ่งลำต้น พระสุตตันตปิฎกเหมือนกิ่งก้านสาขา บรรดาปิฎกทั้ง 3 นี้ พระอภิธรรมจึงมีความสำคัญที่สุด เป็นความรู้ระดับสูงที่ท่านเรียกว่า ปรมาตถธรรม การสวดสาธยายพระอภิธรรมนี้จึงมีความหมายลึกซึ้ง ผู้ใดได้สดับฟังพระอภิธรรมแล้วย่อมจะได้บุญมาก โดยเฉพาะถ้าเข้าใจในความหมายของบทพระบาลีแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดดวงปัญญา และบุญอันบริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ส่วนใหญ่คณะสงฆ์จะสวดบทพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ การสวดพระอภิธรรมจึงถือเป็นหัวใจหลักของงานบำเพ็ญกุศลแต่ผู้ล่วงลับ เพราะแม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงเลือกบทพระอภิธรรมเพื่อแสดงแก่พุทธมารดาผู้เป็นบุพการีของพระองค์ซึ่งได้ละสังขารไปสู่เทวโลก

ด้วยเหตุนี้เองชาวไทยจึงมีประเพณีในการสวดฟังบทพระอภิธรรมในงานบำเพ็ญกุศล ถือเป็น การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตให้กับผู้ร่วมงาน ในขณะที่เดียวกันหากดวงวิญญาณของผู้ตายยังวนเวียนอยู่ก็จะสามารถสวดฟังบทสวดและคลายความอาลัยอาวรณ์ลงได้ ยังจิตให้แช่มชื่นผ่องใสตามกระแสเสียงแห่งบทพระอภิธรรม ยิ่งถ้าหากเจ้าภาพได้พิมพ์เนื้อความพระบาลีและบทแปลของพระอภิธรรมให้ผู้มาร่วมงานได้ทบทวนตามไปด้วยแล้ว ย่อมจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้มาร่วมงานทุกท่าน

เรื่องเล่าจากพระไตรปิฎก : ไปสวรรค์เพราะฟังสวดพระอภิธรรม

(จากพระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย / เล่มที่ 75 หน้า 39)

ครั้งหนึ่งในสมัยของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า มีค่างคาบูกึ่งหนึ่ง จำนวน 500 ตัว เกาะห้อยโหนอยู่ที่เงื้อมเขา ในที่แห่งนั้นมีพระภิกษุผู้ทรงอภิธรรมอยู่ 2 รูป เมื่อภิกษุทั้งสองรูปนี้ได้สาธยายพระอภิธรรมเหล่าค่างคาบูก็กวักกันตั้งใจฟังเสียงนั้น แม้ว่าจะไม่รู้และไม่เข้าใจความหมายของบทพระอภิธรรมเลย แต่ค่างคาบูก็ก็นิรมลใจอยู่กับเสียงสวดสาธยายเป็นอย่างดี ด้วยบุญจากการฟังสวดพระอภิธรรมด้วยความตั้งใจนั้นเมื่อเหล่าค่างคาบูก็กวักกันไปเกิดเป็นเทวดาเสวยสุขในทิพยสมบัติเป็นระยะเวลาถึงหนึ่งพุทธันดร

บทสวดพระอภิธรรมพร้อมคำแปล

พระสังคินี

กุสะลา อัมมา อะกุสะลา อัมมา อภัยากะตา อัมมา, กะตะเม อัมมา กุสะลา, ยัสมิง สะมะเย กามาวะ
จะรัง กุสะลัง จิตตัง อุปปันนัง โหติ โสมนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง รูปารัมมะณัง วา สัททารัมมะ
ณัง วา คันธารัมมะณัง วา รัสสารัมมะณัง วา โผฏฐัพพา รัมมะณังวา อัมมา รัมมะณัง วา ยัง ยัง วา ปะนะ
รัพพะ ตัสมิงสะมะเย ผัสโส โหติ อะวิเช โป โหติ เย วา ปะนะ ตัสมัง สะมะเย อัญญะปิ อตถิ ปฏิจจะสมุปัน
นา อรูปิโน อัมมา อิมะ อัมมา กุสะลา.

พระสังคินี (แปล)

ธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล ธรรมทั้งหลายที่เป็นอกุศล ธรรมทั้งหลายที่เป็นอภัยากฤต ธรรมเหล่าไหน
เป็นกุศล ในสมัยใด กามาวจรกุศลจิตที่สหระคตด้วยโสมนัส สัมปยุคด้วยญาณเกิดขึ้น ปรารภอารมณ์ใด ๆ
จะเป็นรูปารมณีกัถิ สัททารมณีกัถิ คันธารมณีกัถิ รัสสารมณีกัถิ โผฏฐัพพารมณีกัถิ ธรรมารมณีกัถิ ในสมัยนั้น
ผัสสะ ความฟุ้งซ่านย่อมมี อีกอย่างหนึ่งในสมัยนั้น ธรรมเหล่าใดแม้อื่น มีอยู่ เป็นธรรมที่ไม่มีรูป อาศัย
กันและกันเกิดขึ้น ธรรมเหล่านี้เป็นกุศล

พระวิมังค์

ปัญญาขันธธา รูปกขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญาณกขันธ, ตัถยะ กะตะโม รูปกขันธ, ยังกิณฺณิ รูปัง อะตีตานุคคะ ตะปัจจุปบันนัง อชฌัตตัง วา พะหิตธา วา โอรุทักกิง วา สุขุมัง วา ทีนัง วา ปะณีตัง วา ยิง ทูเร วา สันติเก วา ตะเทกัชฌมัง อภิสัญญูหิตวา อภิสังขิปิตวา อะยัง วุจจะติ รูปกขันธ.

พระวิมังค์ (แปล)

ขันธ 5 คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญาณขันธ บรรดาขันธทั้งหมด รูปขันธเป็นอย่างไร รูปร่างใดอย่างหนึ่ง ที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ภายในก็ตาม ภายนอกก็ตาม ละเอียดก็ตาม เลวก็ตาม ประณีตก็ตาม อยู่ไกลก็ตาม อยู่ใกล้ก็ตาม นั่นกล่าวรวมกันเรียกว่า รูปขันธ

พระธาตุกะถา

สังคะโท อะสังคะโท, สังคะหิตะนะ อะสังคะหิตัง อะสังคะหิตะนะ สังคะหิตัง สังคะหิตะนะ สังคะหิตัง อะสังคะหิตะนะ อะสังคะหิตัง สัมปะโยโค วิปะโยโค, สัมปะยุตตะนะ วิปะยุตตัง วิปะยุตตะนะ สัมปะยุตตัง อะสังคะหิตัง

พระธาตุกะถา (แปล)

การสงเคราะห์ การไม่สงเคราะห์ คือ สิ่งที่ไม่ให้สงเคราะห์เข้ากับสิ่งที่สงเคราะห์ไม่ได้ สิ่งที่สงเคราะห์เข้ากับสิ่งที่สงเคราะห์ได้ สิ่งที่ไม่สงเคราะห์เข้ากับสิ่งที่สงเคราะห์ไม่ได้ การอยู่ด้วยกัน การพลัดพราก คือการพลัดพรากจากสิ่งที่อยู่ด้วยกัน การอยู่ร่วมกับสิ่งที่พลัดพรากไปจัดเป็นสิ่งที่สงเคราะห์ไม่ได้.

พระปุกะละปัญญาตติ

ฉะ ปัญญาตติโย ชันระปัญญาตติ อายะตะนะปัญญาตติ ธาตุปัญญาตติ สัจจะปัญญาตติ อินทริยะปัญญาตติ ปุกะละปัญญาตติ, กิตตาวะตา ปุกะลานัง ปุกะละปัญญาตติ, สมะยะวิมุตโต อะสะมะยะวิมุตโต กุปะธัมโม อะกุปะธัมโม ปะริหะณัมโม อะปะริหะณัมโม เจตะนา ภัทโธ อนุรักขะนาภัทโธ ปุชชะโน โคตระภู ภาเยะระโต อะภาเยะระโต ภัททาคะมะโน อะภัททาคะมะโน นิยะโต อะนิยะโต ปฏิปันนะโก ณะเลฏฐิตอ อะระหา อะระหัตตายะ ปฏิปันโน.

พระปุกะละปัญญาตติ (แปล)

บัญญัติ 6 คือ ชันธบัญญัติ อายตนบัญญัติ ธาตุบัญญัติ สัจจบัญญัติ อินทริย์บัญญัติ บุคคลบัญญัติ บุคคลบัญญัติของบุคคลมีเท่าไร มีการพ้นจากสิ่งที่ควรรู้ การพ้นจากสิ่งที่ไม่ควรรู้ ผู้มีธรรมที่กำเริบได้ ผู้มีธรรมที่กำเริบไม่ได้ ผู้มีธรรมที่เสื่อมได้ ผู้มีธรรมที่เสื่อมไม่ได้ ผู้มีธรรมที่ควรแก่เจตนา ผู้มีธรรมที่ควรแก่การรักษา ผู้ที่เป็นปุถุชน ผู้รู้ตระกูลโคตร ผู้เข้าถึงภัย ผู้เข้าถึงอภัย ผู้ไม่ถึงสิ่งที่ควร ผู้ไม่ถึงสิ่งที่ไม่ควร ผู้เที่ยง ผู้ไม่เที่ยง ผู้ปฏิบัติ ผู้ตั้งอยู่ในผล ผู้เป็นพระอรหันต์ ผู้ปฏิบัติเพื่อพระอรหันต์.

พระกถาวัตถุ

ปุคคะโล อูปะลัพะอะติ สัจฉิกัตถะปะระมัตถะเณนาติ อามันตา, โย สัจฉิกัตถโถ ปะระมัตถโถ ตะโต โส ปุคคะโล อูปะลัพะอะติ สัจฉิกัตถะปะระมัตถะเณนาติ, นะ เหวัง วัตตัพเพ, อาชานาหิ นิคคะหัง หัญจิจิ ปุคคะโล อูปะลัพะอะติ สัจฉิกัตถะปะระมัตถะเณะ เตะนะ วะตะ เร วัตตัพเพ โย สัจฉิกัตถโถ ปะระมัตถโถ ตะโต โส ปุคคะโล อูปะลัพะอะติ สัจฉิกัตถะปะระมัตถะเณนาติ, มิจฉา.

พระกถาวัตถุ (แปล)

(ถาม) ค้นหาบุคคลไม่ได้โดยปรมัตถ์ คือ ความหมายที่แท้จริงหรือ

(ตอบ) ใช่ ค้นหาบุคคลไม่ได้โดยปรมัตถ์ คือ โดยความหมายที่แท้จริง

(ถาม) ปรมัตถ์ คือ ความหมายอันแท้จริงอันใดมีอยู่ ค้นหาบุคคลนั้นไม่ได้โดยปรมัตถ์ คือ โดยความหมายอันแท้จริงอันนั้นหรือ

(ตอบ) ท่านไม่ควรกล่าวอย่างนี้ ท่านจงรู้นิคคะหะเถติ ว่าท่านค้นหาบุคคลไม่ได้โดยปรมัตถ์ คือ โดยความหมายอันแท้จริงแล้ว ท่านก็ควรกล่าวด้วยเหตุนี้ว่า ปรมัตถ์คือความหมายอันแท้จริงอันใดมีอยู่ เราค้นหาบุคคลนั้นไม่ได้โดยปรมัตถ์ คือ โดยความหมายอันแท้จริงนั้น คำตอบของท่านที่ว่า ปรมัตถ์คือความหมายอันแท้จริงอันใดมีอยู่ เราค้นหาบุคคลนั้นไม่ได้โดยปรมัตถ์ คือ โดยความหมายอันแท้จริงนั้นจึงผิด.

พระยะมะกะ

เย เกจิ กุสะลา ฉัมมา สัพเพ เต กุสะลามูลา, เย วา ปะนะ กุสะละมูลา สัพเพ เต ฉัมมา กุสะลา, เย เกจิ กุสะลา ฉัมมา สัพเพ เต กุสะละมูเลนนะ เอกะมูลา, เย วา ปะนะ กุสะละมูเลนนะ เอกะมูลา สัพเพ เต ฉัมมา กุสะลา.

พระยะมะกะ (แปล)

ธรรมบางเหล่าเป็นกุศล ธรรมเหล่านั้นทั้งหมดมีกุศลเป็นมูล อีกอย่าง ธรรมเหล่าใดมีกุศลเป็นมูล ธรรมเหล่านั้นทั้งหมดก็เป็นกุศล ธรรมเหล่านั้นทั้งหมดมีอันเดียวกับธรรมที่มีกุศลเป็นมูล อีกอย่างหนึ่ง ธรรมเหล่าใดมีมูลอันเดียวกับธรรมที่เป็นกุศล ธรรมเหล่านั้นทั้งหมดเป็นกุศล.

พระมหาปฏิฐาน

เหตุปัจจะโย อารัมมะณะปัจจะโย อธิปะติปัจจะโย อนันตะระปัจจะโย สมะนันตะระปัจจะโย สะหะชาตะปัจจะโย อัญญะมัญญะปัจจะโย นิสสะยะปัจจะโย อุปะนิสสะยะปัจจะโย ปุเรชาตะปัจจะโย ปัจฉาชาตะปัจจะโย อาเสวะนะปัจจะโย กัมมะปัจจะโย วิปากาปัจจะโย อาหาระปัจจะโย อินทริยะะปัจจะโย ฌานะปัจจะโย มัคคะปัจจะโย สัมปะยุตตะปัจจะโย วิปะยุตตะปัจจะโย อัถติปัจจะโย นัตถิปัจจะโย วิกะตะปัจจะโย อะวิกะตะปัจจะโย.

พระมหาปัญญาฐาน (แปล)

ธรรมที่มีเหตุเป็นปัจจัย ธรรมที่มีอารมณ์เป็นปัจจัย ธรรมที่มีอธิบดีเป็นปัจจัย ธรรมที่มีปัจจัยหาที่สุดมิได้ ธรรมที่มีปัจจัยมีที่สุดเสมอกัน ธรรมที่เกิดพร้อมกับปัจจัย ธรรมที่เป็นปัจจัยของกันและกัน ธรรมที่มีนิสัยเป็นปัจจัย ธรรมที่มีธรรมเกิดก่อนเป็นปัจจัย ธรรมที่มีธรรมเกิดภายหลังเป็นปัจจัย ธรรมที่มีการเสพเป็นปัจจัย ธรรมที่มีกรรมเป็นปัจจัย ธรรมที่มีวิบากเป็นปัจจัย ธรรมที่มีอาหารเป็นปัจจัย ธรรมที่มีอินทรีย์เป็นปัจจัย ธรรมที่มีฌานเป็นปัจจัย ธรรมที่มีมรรคเป็นปัจจัย ธรรมที่มีการประกอบเป็นปัจจัย ธรรมที่มีการอยู่ไม่ปราศจากเป็นปัจจัย ธรรมที่มีปัจจัย ธรรมที่ไม่มีปัจจัย ธรรมที่มีการอยู่ปราศจากเป็นปัจจัย ธรรมที่ไม่มีอยู่ปราศจากเป็นปัจจัย.

8

บทส่งท้าย

8. บทส่งท้าย

หนังสือ “ส่งบุญ” เล่มนี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากปราศจากความรู้เรื่องราวความเป็นจริงของชีวิต ที่ได้รับการถ่ายทอดจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นประจักษ์ดวงตะวันส่องสว่าง นำทางชีวิตให้สรรพสัตว์ทั้งหลายได้ดำรงชีพอยู่ในความไม่ประมาท สามารถสั่งสมบุญบารมี จนกระทั่งปิดอบายไปสวรรค์ และเข้าถึงพระนิพพานได้ในที่สุด นอกจากนี้ ทางคณะผู้จัดทำต้องขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณ พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) ที่ได้เมตตาเปิดเผย “หลักวิชา” อันเกี่ยวเนื่องกับการบำเพ็ญบุญ และอุทิศบุญ ผ่านรายการ “โรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา” ซึ่งเป็นรายการถ่ายทอดสดทางช่อง DMC (ดาวธรรม)

คณะผู้จัดทำเห็นว่า หลักวิชาที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อมอบให้ นั้น สามารถช่วยสร้างความเข้าใจและความมั่นใจเกี่ยวกับเรื่องนรกสวรรค์ ตลอดจนชีวิตหลังความตายได้มากยิ่งขึ้น จึงได้นำองค์ความรู้เหล่านั้นมาเพิ่มเติมและเสริมสร้างเนื้อหาของหนังสือ “ส่งบุญ” ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตามและก่อให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด

คณะผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณทุกท่านผู้มีส่วนช่วยให้หนังสือเล่มนี้เสร็จบริบูรณ์ หากมีข้อบกพร่องประการใด กราบขออภัยมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงต่อไป

ท้ายที่สุดนี้ คณะผู้จัดทำขอกราบอนุโมทนากับท่านเจ้าภาพผู้จัดงาน “ส่งบุญ” อย่างถูกต้องตามประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ ตรงตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และขอแบ่งบุญจากการจัดทำหนังสือ “ส่งบุญ” นี้ให้กับทุกๆ ท่านด้วย...สาธุ...

ที่ปรึกษา

วิชาญา ไตรวิเชียร
วลัยลักษณ์ มงคลกาวิล

กองบรรณาธิการอักษรตะวันตก

พิทยา ทิศุธิวงศ์
บริบูรณ์ สัตยลักษณ์
ประวีร์ ธรรมรักษ์
รศ. ขนบพันธุ์ เอี่ยมโสภาส
ภัทรวดี นิมนวล
ลิขิต รามัญพงษ์

